

Losse aantekeningen omtrent en naar aanleiding van de grootte najaarsoefeningen 1924.

DOOR

ATTILLA.

(Vervolg en slot van blz. 168).

3e. Op 25 Sept. kwam de Lt.B. in voeling met de hoofdmacht der Ve Divisie, welke, na hare voorafgaande detailoefeningen, te Venlo bijeengetrokken, ondersteld werd aldaar met 2 andere Divisiën van dezelfde Divisiegroep uitgeladen te zijn. Opdracht voor de Lt.B. voor dezen dag was om — onder waarneming van het Maasvak Venlo—Geysteren (zulks om niet door den vijand over de Maas in de linkerflank gevallen te worden) — voorwaarts te gaan in een vak, eenerzijds begrensd door de spoorlijn Amerika—Venlo (n. i.), scheidingslijn met de onderstelde, meer Z. tegen Venlo optredende I D.G., anderzijds door de Maas, vijandelijke afdeelingen in dat vak terug te werpen richting Venlo en zich in het bezit te stellen van de brug over de Maas aldaar.

De tegenpartij was voornemens op 25 Sept. van Venlo en Z. voorwaarts te rukken in N. W. richting met het doel om den vijand, mocht hij reeds de O. zijde van de Peel bereikt hebben, terug te werpen. Tot dekking van de N. flank moest de Ve Div. dien dag naar Horst e. o. marcheeren.

Door deze opdrachten kreeg men den 25en in den sector tusschen spoorlijn en Maas een ontmoetingsgevecht tusschen de Lt.B. en de Ve Divisie, welke, om Horst e. o. te bereiken, in 3 marschgroepen, met haar beide voorste marschgroepen 8.00 voorm. richting N. W. de lijn harer voorposten doorschreed.

De Lt.B. trad dezen dag, overeenkomstig hare gewoonte, in twee naast elkaar ageerende marschgroepen op: de cav. (waaraan toegevoegd 4 en comp. wielrs.) en de rijdende btn. as der beweging kunstweg Venray—Horst—Venlo; het R.W. met de motorbtn. tusschen spoorlijn Nijmegen—Venlo en de Maas. Aan elke colonne ging een verkenningdet. vooraf. Dank zij haar snel bewegelijk karakter kon zij zich in den aanvankelijk zeer wijden sector: Peel—Venray—Geysteren over de volle breedte uitbreiden en met een deel tot langs de Maas rukken. Dit leidde, daar de vijand zich met beide voorste marschgroepen richting Horst e. o. bewoog, tot een overvleugeling van de Ve Divisie en gevaar voor haar rechterflank, wat stagnatie in den opmarsch veroorzaakte en den D.C. noopte zeer spoedig een deel van zijn algemeene reserve (3e marschgroep) naar de buitenflank uit te schuiven.

Was de opmarsch der Lt.B. niet doorkruist door dien des vijands, dan zou zij ten slotte tusschen spoorlijn en Maas letterlijk in de fuik geloopt zijn, daar de spoorlijn nog aan de I D.G. toebedeeld was,

doch de Lt.B. de opdracht had de daarin gelegen spoorbrug te nemen; een verlegging van de scheidingslijn meer Zuid dan wel een overtocht van de Lt.B. over de Maas was dan onvermijdelijk geworden.

Terwijl nu de Lt.B. in breed front voorwaarts van de lijn Horst—Lottum tegen de Ve Div. en haar rechterflank aanduwde, noopte zij die Divisie, ter sterkte van 8 à 9.000 man, tot nagenoeg volledige ontwikkeling van hare krachten en het in stelling brengen van bijna alle artillerie. Uit dit vermogen van lichte troepen tot het tot ontwikkeling brengen en tijdelijk binden van overmachtige vijandelijke strijdkrachten blijkt wel het groote nut, dat van eene Lt.B. buiten of in het algemeene front kan worden getrokken. Bij dergelijke handelingen mag die Brigade het, dank zij het vermogen van haar samenstellende deelen om zich snel te kunnen terugtrekken, betrekkelijk ver laten komen; ook hierbij moet haar optreden zich kenmerken door „bluf”.

Volkomen juist heeft ritmeester Baron van Lawiek dit optreden aldus geschetst: „veel sterker schijnen dan men werkelijk is. Dit wordt voornamelijk verkregen door het ageeren op overmatig breede fronten, welke vrijheid alleen de snelle wapens zich in offensieven zin kunnen veroorloven, omdat zij die breede fronten door hun snelheid tijdig kunnen innemen, en omdat die snelheid hen in staat stelt, zich weer intijds aan een overmachtigen vijand te onttrekken”¹⁾. En hij voegt er elders deze waarheid aan toe, welke in onze Cav. geleidelijk doorgedrongen is: „De cavalerie vecht als regel te voet”²⁾. De manoeuvres hebben ons in laatstbedoeld opzicht geen ander beeld gegeven; dit was in Brabant met zijn zeer bedekte en doorsneden terreinen, en zijn onbegaanbare Peel ook nauwelijks anders denkbaar.

Is eenmaal het innige contact met den vijand verkregen, „dan zal men den vijand defensief tegenover treden, hem de moeilijkheden van den aanval laten, zijn overmacht in den aanval doen versnipperen, het eigen afstootend vermogen uitbuiten, om hem op het gewilde punt met groote snelheid met de uitgespaarde troepen aan te vallen”³⁾, (optreden tegen lichte of zwakkere troepen), dan wel zich, dank zij eigen snelheid, tijdig aan een doodelijke omarming van vijandelijke overmacht onttrekken.

Op dezen gevechtsdag kwam het hierboven omschreven karakter van het optreden der Lt.B. nog het best tot zijn recht. Was de ontwikkeling der Ve Divisie doorgevoerd (hare artillerie was nagenoeg gemarkeerd en kon zich daardoor weinig doen gelden), hare leiding met offensieven geest beziel, dan zou de Lt.B. met haar gerekt en ijl scherm natuurlijk op den duur hebben moeten teruggaan, wellicht na het de Ve Divisie in haar rechterflank nog vrij moeilijk gemaakt te hebben. Doch tot dien gedwongen terugtocht kwam het niet. Daar de Ve Div. zich 3.00 nam. nabij Venlo samentrekken moest voor een défilé, nam de Leider

1) De snelle horizontale troepen, blz. 32.

2) T. a. p. blz. 61.

3) Luit. Tielens in C.T. 1924, blz. 329. Zeer juist!

kort na den middag aan, dat de Lt.B. werd versterkt door een D.G., welke nu die Div. des vijands kon terugdringen.

Een terugtocht, als hier voor de Ve Div. gelast, kan men op verschillende wijzen uitvoeren; zulks hangt veel af van de wijze van optreden van den overmachtigen vijand, die tot den terugtocht dwingt (doch dit sprak hier zeer weinig, vanwege de *onderstelde* D.G.) en van het temperament en het inzicht van den D.C. Deze deed, tot opname van zijn regimenten in voorste linie en tot dichting van een gat, hetwelk hij vreesde bij den terugtocht te zien ontstaan op de verbinding naar het Z. met de neven Div., zijn algemeene reserve een opnamestelling innemen. Waar de Ve Div. optrad in een sector met Venlo tot top en in dien sector, richting Venlo, terugging, werd het eigen front steeds kleiner en was er voor vrees voor een doorbreking geen redelijken grond. De vijand drong weinig krachtig op; derhalve had de D.C. om zoo snel en eenvoudig mogelijk tot het beoogde doel — inname van een beknoptere, 2 à 3 K.M. terugliggende, goede verdedigingslijn — te geraken slechts tot zijn Divisie: „rechtsomkeert” behoeven te commandeeren. Toen de C.V. het bevel tot den terugtocht gaf, was de Divisie nog tegen de Lt.B. in een vrij snelle voorwaartsche beweging; waren de voorste troepen nu, gesteund door een relatief sterke artillerie, welke uit al haar vermogen vuren moest, nog eenigen tijd demonstratief offensief opgetreden, dan hadden inmiddels de algemeene en de regiments-reserves, van welke de rest der artillerie tot achter de nieuw te bezetten lijn vooruit had moeten snellen, den terugtocht kunnen aanvangen, op 1500 à 2000 M. gevolgd door de zich geleidelijk uit het gevecht loswikkelende voorste bataljons. Tien tegen een, dat de vijand niet intijds den juisten indruk gekregen had nopens zijn eerst zegevierend opdringenden, daarna plotseling teruggaanden tegenstander. Zóó had o.i. de geheele Div., ongeveer in den gevechtvorm, waarin zij zich bevond, op de snelste en eenvoudigste wijze na een terugtocht van 2 à 3 K.M. de beoogde stelling kunnen innemen ¹⁾.

4e. De oefening op 26 Sept., welke, in verband met het terugvervoer der troepen, om 11.00 voorm. eindigen moest, vormde voor een groot deel een voortzetting van die op 25 Sept. Aan den C. der Lt.B. was opgedragen om 6.00 voorm. van 26 Sept. een deel zijner troepen over de Maas te doen gaan, om nu zoowel W. als O. van die rivier in Z. richting voorwaarts te gaan, teneinde zich in het bezit te stellen van Venlo. Deze rivierovergang, welke met drijflichamen plaats vond, leidde door allerlei omstandigheden tot teleurstellingen ²⁾. Van den voorgenomen overtocht van Cav.Co., 1 R.H., 1 bat. wielrs. en de rijdende

¹⁾ Pro mem. Ook dezen gevechtsdag een plaatselijk succes van een pantserauto.

²⁾ Zie hieromtrent, en omtrent de wijze, waarop de gereedstelling tot den overtocht hier had *kunnen* plaats vinden, Militaire Spectator, 1925, blz. 20/21. Daar wordt gezegd, dat het slaan van een brug dezen dag niet in het voornemen gelegen heeft. Met $6 + 15 = 21$ pontons (blz. 107) en 2 schragen had vermoedelijk echter nog juist een lichte brug over de Maas geslagen kunnen zijn (omstreeks $(21 + 1) \times 6 + 2 \times 5 = 142$ M.), en zwaarder had men hier niet noodig.

btn. kwam slechts een klein gedeelte tot uitvoering, zoodat het optreden der Lt.B., *althans op den O.oever*, slechts met zwakke afdeelingen plaats vinden kon.

D. Slotopmerkingen.

1. Bij de Lt.B. waren ingedeeld 2 radio-stations voor groot vermogen (maximum afstand ruim 200 K.M.) en 2 radio-stations voor kleiner vermogen (maximum afstand 150 K.M.)¹⁾. Bij den aanvang der oefeningen onder leiding van den C.V. ging één van eerstbedoelde stations in zijn Staf over. Er bleef toen gelegenheid voor den C. der Lt.B. om door zijn kleine stations in verbinding te blijven met op grooteren afstand verwijderde hoofdonderdeelen zijner Brig. en met uitgezonden verkenningsetn. Rekent men met Baron van Lawiek, dat 50 K.M. de maximum *verkennings-capaciteit* in de breedte voor de Lt.B. is,²⁾ welke derhalve meermalen in zeer gescheiden marschgroepen optreden, voorts als regel detachem. op grooten afstand vooruitzenden zal, dan blijkt, hoezeer dit snel bewegelijk orgaan voor goede leiding en doeltreffende samenwerking snel te installereen, eenvoudig te vervoeren, *zeker werkende*, draadlooze stations noodig heeft. Een soortgelijke verbinding met den C.V. is eveneens dringend noodig, wil deze in staat zijn om geregeld aan den C. van zijn mobielste Brig. bevelen en aanwijzingen te kunnen doen toekomen, of berichten met haar te wisselen. De radiodienst is echter tijdens de besproken oefeningen een groote teleurstelling geweest; doorgaans werkten de verbindingen niet; men klaagde over radioberichten, welke bij ontvangst 24 uur oud waren, derhalve een vorigen oefeningsdag betroffen, zoodat men aanvankelijk moeite had om ze thuis te brengen. De gebezigde toestellen schenen eerst zeer kort vóór de oefeningen door het R.G.Tr. ontvangen te zijn, zoodat er nog bijna niet mede geoefend was. In de ervaringen van 1924 ligt een vingerwijzing om op dit gebied met alle macht, ook door gestadige oefening naar een deugdelijk werkenden verbindingsdienst te streven.

2. Er wordt tijdens de manoeuvres der Lt.B. een nachtoefening gehouden. Het is stikduistere nacht en het water gutst onafgebroken met bakken uit den hemel. In afwachting van de dingen, welke komen zullen, schuilt de staf van een der hoofdonderdeelen onder de verandah van een gesloten café aan een der Brabantsche Quatre-Bras, welke reeds in de jaren 1830/31 zekere vermaardheid gekregen heeft en waarbij zich sedert dien menige vredes-veldslag afgespeeld heeft. Men kan letterlijk geen hand voor oogen zien. Een bekend hoofdofficier zegt op de hem eigen droog-komieke wijze: „Ik wist niet, dat een

¹⁾ Deze laatste op proef. Organiek behooren tot de Lt.B. wel 2 motorradio-posten (met zijspan); sfeer normaal 35, bij verhoogde antenne tot 100 K.M. De groote worden in $\frac{3}{4}$ à 1 uur, de kleine in 20' in bedrijf gesteld.

²⁾ T.a.p. blz. 78. Zeker een maximum. *Kracht* zit er dan totaal niet meer in: hoogstens 1 man per 10 M.! W. J. Krijgsw. 1923, blz. 87 noemt dan ook, m.i. juist, „niet veel meer dan 25 K.M.”.

lichte Br. zoo *donker* zijn kon!!! Zij, die tijdens de manoeuvres de lang niet completee gevechts- en bagagetreinen van de Lt.B. gezien hebben, zullen, met variatie op vorenstaand thema, vermoedelijk gedacht hebben: „ik wist niet, dat de *Lichte* Br. zoo *zwaar* was”. Men heeft berekend, dat de organisatie van de Lt.B. voorheen tegen de 400 auto's telde; dit aantal is door vervanging van een bat. inf. op auto's door een 4e bat. wielrs. tot ruim 310 teruggebracht, maar blijft toch zeer respectabel. Nieuwe behoeften zullen zich in de toekomst nog doen gelden. Wij wezen hiervoor op de noodzakelijkheid om, *ook bij de Lt.B.*, enkele battn. luchtafweer-motorartillerie in te deelen. Het genoemde aantal zal in de praktijk eer nog vermeerdering ondergaan. Wij zagen Cn. en verkennende officieren van motorbattn. R.A. in afzonderlijke autotje's vooruitsnellen en het is de vraag of op al deze en dergelijke gerekend is. In elk geval mag hier de vraag worden gesteld, of men bij de samenstelling van het geheel nieuwe orgaan der Lt.B. zich wel voldoende het spreekwoord indachtig geweest is: „in der Beschränkung zeigt sich der Meister”. De hier aangehaalde cijfers en hetgeen de manoeuvres ons op dit gebied te zien gaven, vormen een ernstige vingerwijzing om een beperking van het aantal auto's ter hand te nemen en geen plaats in te ruimen dan aan *dringend* noodzakelijke nevendiensten. Al het eenigszins mogelijke moet gedaan worden om onze Lt.B. niet reeds van huis uit haar karakter van *licht* bewegelijk orgaan te doen verliezen.

De groote kosten van al die voertuigen met hun uitrusting, hun onderhoud en hun bedrijf vormen op zich zelf reeds een groote draw-back voor onze legerorganisatie, vergeleken met den eenvoud van vroegere tijden. Maar die treinen oefenen door hun personeel, dat doorgaans non-combattant is, bovendien een aftappende werking uit op de werkelijke *strijd*-macht. Ook op dit gebied moet gestreefd worden naar de grootst mogelijke zelfbeperking, ook door een strenge contrôle, dat boven het organiek ingedeelde personeel zich niemand bij die treinen aansluit. Bovendien leent het karakter der Lt.B. zich door haar samenstelling, louter uit *licht bewegelijke troepen*, meer dan overal elders tot zekere „Freischärlerei” en „Schlachtenbumlerei”, welke afbreuk doen aan de eenheid van handeling, te nadeeliger, omdat de tactische eenheden dier Brig. reeds van huis uit zwak zijn in vergelijking tot gewone eenheden.

Het schijnt ons in dit verband dringend noodzakelijk, dat bij oefeningen van de Lt.B. dagelijks een officier van den Brig. Staf in een afzonderlijke auto belast wordt met de handhaving der manoeuvre-discipline over het geheele oefeningsterrein: contrôle op het tijdig en ordelijk samentrekken van brigade- en van bagagetrein¹⁾; marschdiscipline bij die treinen; contrôle op de sterkte en samenstelling van bij

¹⁾ Die samentrekking bij wijze van oefening, ook te doen plaats vinden op enkele dagen, dat *niet* van kwartieren verwisseld wordt.

die treinen ingedeeld personeel; contrôle in alle kantonnementen op sterkte enz. van het aldaar achtergebleven personeel; contrôle op alle patrouilles, kleinere afdn., enz., welke van hun grossen zijn afge- raakt, afgesneden, enz. Deze taak zal, goed uitgevoerd, voor één officier, zelfs in een auto zeer zwaar blijken. Wordt dan bovendien met kracht opgetreden tegen alle beteekenende verzuimen, dan zullen moeite en kosten blijken zeer loonend te zijn ten bate van samenhang in en discipline bij de Lt.B.

3. Er werd reeds op gewezen, hoezeer een goede aanvoering van de uit zeer heterogene onderdeelen samengestelde Lt.B. wel altijd moeilijk blijven zal, en hoe een doelmatige dislocatie, welke tot veelvuldig samen oefenen in staat stelt zonder tot groote verplaatsingen, kosten en tijd- verlies te leiden, in dezen zeer ten goede werken kan.

Onze cavalerie is bij de jongste reorganisatie tot de helft terug- gebracht; n'en déplaise de meening van enkelen, die haar geheel opge- lieven wilden zien, achten wij hare tegenwoordige sterkte een *uiterste minimum*, vooral, daar de mogelijkheid tot optreden met ons veldleger buiten de Vesting Holland thans meer op den voorgrond staan kan dan voorheen. Gelet op die minimum sterkte moet de eisch gesteld worden, dat, wat wij overhielden, dan ook aan zoo hoog mogelijke eischen vol- doet, d. w. z. o. m. over de gunstigst denkbare oefenvoorwaarden beschikt. Nu is het daarmede, wat het garnizoen 's-Gravenhage betreft, vooral voor cavalerie allerdroevigst gesteld; de gelegenheid om in en door allerlei terrein te rijden, is uiterst gering en wordt met het jaar nog minder, (gestadige uitbreiding der stad; sluiten van eertijds toegankelijke terreinen); gelegenheid tot kaartrijden, zich leeren orienteeren, den enkelen man zelfstandig den weg te doen vinden en zich weer bij een detachement of commandant aansluiten (patrouille- ruiters; ordonnans) bestaat niet; en al evenmin de gelegenheid om een of meer eskadrons te oefenen in den verkenningsdienst; behalve de duinen, welke meerendeels verboden zijn, vindt men in de omgeving slechts open polderland, het voor optreden van cav. minst geëigende terrein. Kortom, van de eigenschappen en de *mogelijkheden* van het Wapen krijgt men te 's-Gravenhage geen of een verkeerd beeld; het is dan ook *in zeer vele opzichten een zeer slecht cavaleriegarnizoen*. Daarom kan men, met ter zijde stelling van *alle* nevenoverwegingen, aan de Lt.B., en daarmede aan een belangrijk, modern orgaan van onze krijgsmacht geen beteren dienst bewijzen dan het $\frac{1}{4}$ van ons ruiterswapen, te 's-Gravenhage garnizoen houdende, zoo spoedig mogelijk over te brengen naar Tilburg, waar een voor omstreeks 10 jaar modern ingerichte, ruime cav.kazerne aan haar eigenlijk gebruik onttrokken staat. Tilburg vormt *een naar alle zijden schitterend* cavaleriegarnizoen¹⁾. Bovendien zou de dislocatie van II

¹⁾ Onze ruiters-Koning Willem II hield er meermalen, en zeer gaarne ver- blijf. In de jaren 1830/39 en 1914/18 heeft de cav. een zeer goede oefengelegen- heid in Brabant gevonden.

R.H., (andere helft te Breda) er aanzienlijk door verbeteren. Oefenen met of tegen R.W. te 's-Hertogenbosch kan dan schier elken dag plaats vinden, waar esk. of hoogere Cn. zulks wenschen. Ook is o. i. het garnizoen der R.A. minder gunstig gelegen, vooral, nu dit Korps bij mobilisatie niet meer onmiddellijk tot uitrukken = verdwijnen gereed is, doch een steeds toenemend deel daarvan uit motor-art. zal gaan bestaan, welke den normalen tijd tot mobiliseeren behoeft en waarbij dan op allerlei technisch gebied eerst nog in veel te voorzien zal zijn. Daarom geven wij, zoowel gelet op moderne mobilisatiebehoefden als ook voor gunstige oefeningsvoorwaarden met het gros der Lt.B., als garnizoen voor de R.A. thans de voorkeur aan 's-Hertogenbosch, op 30 à 40 K.M. achter onze grens met een tweederangs, niet agressieve mogendheid, boven Arnhem, op 20 K.M. achter onze grens met een groot, agressief, militairistisch aangelegd volk.¹⁾ Te 's-Bosch is stallingruimte aanwezig; Arnhem is zeer geschikt als garnizoen voor oefeneenheden, welke bij mobilisatie (of nog eerder) onmiddellijk verdwijnen, d. z. Treinafdeelingen of Art.P.D. Werd nu verder de Staf der Lt.B. overgebracht naar Brabant, b.v. naar Breda, dan had men in die landstreek onze geheele Lt.B., behalve I R.H., over 3 garnizoenen verdeeld, reeds op een enge ruimte bijeen, en zou die Br., voor wat haar zoo dringend noodige oefeningen in hooger verband betreft, in omstandigheden komen te verkeeren, zoo gunstig als geen enkele D.G. ze bezit of voorloopig verkrijgen zal. De vliegdiens is altijd gemakkelijk aan te trekken; een hulpbasis en landingsterrein op de Molenheide is steeds voor haar gereed.

Volkomen terecht schreef in het W.J. 1923 kapitein Jhr. Alting von Geusau: „Indien het voor één eenheid der verbonden Wapens noodig is, dat zij in vreedstijd bestaat, dat dus de C. en de onderen. elkaar kennen en dus snel begrijpen, dan is het wel voor de Lt.B. Hier behoort alles snel te verlopen, moeten de Cn. elkander met een half woord begrijpen en hier behoort men elkanders inzichten en vooral die van den C. te kennen, ten einde, in onderdeelen opgelost, toch te kunnen samenwerken tot het bereiken van het gevechtsdoel''²⁾. Zelfs al worden enkele in den aanvang van deze studie gestelde desiderata (blz. 106 onder) vervuld, dan nog zal aan de door genoemden Schr. gestelde eischen nimmer behoorlijk voldaan kunnen worden, zonder een dislocatie in den geest van de hier geschetste.

4. Zij, die de groote najaarsoefeningen 1924 bijgewoond of deze artikelen gevolgd hebben, zullen de overtuiging hebben verkregen, dat er in de dagen 18 t/m 26 September zeer veel van de troepen gevraagd is, doch ook, dat de manoeuvres op vindingrijke en buitengewoon leerrijke wijze in elkaar gezet en geleid zijn. Nadat den C. der Lt.B. in een 3-tal oefeningsdagen de gelegenheid geschonken was om zijne Brig.

1) Eertijds zijn immers Roermond en Venlo ook ongeschikt geoordeeld als mobilisatiecentra voor bereden Wapens.

2) W.J. '23, blz. 24.

tant soit peu in elkaar te zetten en te oefenen, is zij in haar geheel en onder haar C. van Tilburg in O. richting in marsch gezet om in 2 oefeningen tegen een licht vijandelijk detachement de omgeving van Venlo te bereiken en aldaar nog 2 dagen tegen de Ve Divisie te oefenen. Er is bij Nederlandsche manoeuvres zeker geen voorbeeld van een verplaatsing over zulk een grooten afstand in zóó korten tijd. Onder vervulling van uiteenlopende, zeker voor onze Lt.B. weggelegde opdrachten, heeft zij op natuurlijke wijze van Tilburg tot bij Venlo gemanoeuvreed. De kritiek heeft zich doen hooren, dat, waar de herhalingsoefeningen der infanterie slechts 13 dagen duren, er aan de onder de wapenen geroepen lichten heel wat ontbreekt en een groot deel der reserve-officieren na de mobilisatie (sedert welke in onze organisatiën en onze voorschriften zooveel veranderd is) nog niet opgekomen was, geen plaats had ingeruimd dienen te zijn aan z.g. groote manoeuvres.¹⁾ Natuurlijk bevat deze kritiek een *grond* van waarheid, doch ook niet meer dan dat, want: 1e. leidde het optreden in hooger verband tot zeer nuttige oefeningen voor de Lt.B., voor de Staven en troepen der Ve Divisie en voor vele andere, aan de manoeuvres deelnemende staven en troepenafdn.; 2e. nam slechts ééne van de 4 Divisiën met herhalingsoefeningen daaraan deel, terwijl men zich bij de andere 3 in het algemeen beperkte tot oefeningen, niet hooger dan het bataljon; 3e. duurden de manoeuvres bij Venlo voor de inf., welke te voren te Venlo en te Maastricht geoefend had en zich derhalve niet over groote afstanden behoefde te verplaatsen, slechts 2 dagen.

Intusschen geeft bedoelde kritiek, mede in verband met ervaringen, elders opgedaan, aan het slot nog aanleiding tot een tweetal opmerkingen:

a. moet de vraag worden gesteld of het in 't huidige tijdsgewricht — nu nog lichten opkomen, welke in de laatste mobilisatiejaren in overladen depots met weinig en gebrekkig opgeleid kader een deel van hun eerste oefening hebben genoten om daarna overgeheveld te worden in onderdeelen van het veldleger en vele anderen, waar in 1918 en 1919 ook lang niet alles couleur de rose was — wel geraden is de lichten *met vieren tegelijk* te laten opkomen? Wij zijn geneigd, mede op grond van de ervaringen in 1924 allerwegen opgedaan, die vraag *beslist ontkennend* te beantwoorden. Behalve hetgeen zoo even omtrent de hoedanigheid dier lichten aangestipt is, pleiten nog de volgende overwegingen voor een opkomst bij gedeelten b.v. 2 aan 2, derhalve voor oefeningen in bescheidener verbanden: a. sommige der lichten zijn eertijds te snel, derhalve niet voldoende verzorgd en

¹⁾ Volkomen analoge kritiek in Zwitserland. Revue militaire Suisse, Aug. 1924: Kolonel Fonjallaz: „Nous dirons enfin que nos critiques portent essentiellement sur le principe de la reprise de manoeuvres de grande envergure, avant le mise au point de la conduite des corps de troupes ... Notre outil n'étant pas prêt, nos manoeuvres de grand style ne se pistifrent pas”. Zie ook Allgem. Schweiz. Mil. Zeitung, 1924, blz. 321 „Officieel programma manoeuvres 1e Div. voor Sept. 1924.

uitgerust huiswaarts gezonden. Aan kleeding en uitrusting valt bij opkomst veel na te zien en te verzorgen. Bij 4 lichtingen tegelijk gaat daaraan een te groot deel der 13 dagen heen; *b.* de bataljons van 6, 7 à 800 man, welke bij de herhalingsoefeningen gevormd werden, moeten vrijwel van alles voorzien worden, inclusief wapenen. Dit neemt een te groot gedeelte der 13 dagen in beslag, en aan het einde van die korte periode gaat er een ongeveer even langen tijd af voor het inleveren van alles in wapenkamers, magazijnen, enz.; *c.* doordien alle reglementen na den oorlog meest ingrijpend gewijzigd zijn, is oefenen in kleinere verbanden, voorafgegaan door detailoefeningen, dringend geboden; *d.* ditzelfde geldt à fortiori voor de reserve-officieren, die bij deze oefeningen niet alleen aanvoerder, doch ook instructeur zijn¹⁾, doch waarvan de meesten, voor de eerste maal na de mobilisatie opkomende, zelf nog veel leeren moeten, daar zeer veel veranderd is. Bij afdeelingen in grooter verband aan manoeuvres deelnemende, loopen velen in hun oorlogscmando, zonder leiding, verloren rond; *e.* uit het in aantal zeer beperkte beroepskader valt veel meer te halen (al wordt ook, door dubbelen duur, zijn taak veel zwaarder), indien men tweemaal achtereen voor 13 dagen 2 lichtingen laat opkomen dan 4 ineens. Aan de voorbereiding voor de ontvangst kan meer worden gedaan; niet zulke drommen groot-verlofgangers ineens komen op; zij worden opgenomen in een relatief minder insoliede geraamte; de onderdeelen zitten sneller ineen en zijn sneller van alles voorzien; de oefeningen zijn intensiever en loonender, omdat de instructeurs, het beroepspersoneel, zich op de halve sterkte aan verlofgangers en verlofsaanvoerders beter kunnen doen gelden dan op het geheel.

De vele kleinere, en soms grootere ongeregeldeheden, welke zich op tal van plaatsen bij de opkomst hebben voorgedaan, alsmede de schromelijke onregelmatigheden hier en daar ten aanzien van het op tijd opkomen, vormen een ernstige vingerwijzing om het grootendeels nieuw in te voeren systeem van den grond af, laag na laag, op te bouwen, en niet, door te snel de kap er op te willen plaatsen, gevaar te loopen het geheel te doen instorten. Alle vorenstaande overwegingen doen ons verre de voorkeur schenken aan *voorloopig* oefenen met 2 herhalingslichtingen tegelijk. Wordt er voorts niet streng de hand aan gehouden, dat de manschappen punctueel op tijd opkomen, zooals voorheen gebruikelijk was, ook bij de mobilisatie 1914 in hooge mate, dan dreigt een belangrijke ontwrichting van ons geheele legerinstituut en wordt een geregelde, tijdige mobilisatie van onze strijdmacht in de waagschaal gesteld. Er moet nu eenmaal bij deze zoo kort durende oefeningen den eersten dag zoo vroeg mogelijk opgekomen worden, en het ideaal zou zijn, indien den laatsten Zaterdag de voorm. voor inleveren, de nam. voor de terugreis bestemd was.

1) Verschillende bataljons hadden in de compagnieën geen enkelen beroeps-officier!

In theorie is de nam. van den eersten dag bestemd voor het uitgeven van wapenen, uitrustingsstukken, enz., en het nazien van kleeding en schoeisel, doch bij sommige onderdeelen was men eerst na den voorm. van den 3en dag daarmede gereed. Aldus gaan in den aanvang van de 13 herhalings-(12 oefenings-)dagen $2\frac{1}{2}$ etmaal verloren, en aan het einde weer enkele, omdat ook bij het inleveren alles ten slotte weer door eenige handen gaan moet, i. c. die der administrateurs en fung. magazijnmeesters. Ook dit pleit, naast de meer intensieve oefening van troep en kaders, voor niet te veel lichtingen tegelijk.

von Scharnhorst, de bekende Deutsche legerhervormer, die in de jaren 1807 tot 1813 het getrapte en diep vernederde Pruisen sterk en weerbaar gemaakt heeft, schreef na de groote catastrophie van 1806: „Wir haben angefangen die Kunst des Krieges höher als die militärischen Tugenden zu schätzen; dies war der Untergang der Völker in allen Zeiten”. Hij stelde hiermede de beteekenis van militaire deugden boven de krijgskunst. Die militaire deugden, d. w. z. orde, stiptheid, vaardigheid, geoefendheid e. d., kan men zelfs in goed aangevoerde en geleide compagnieën nog leeren; oefeningen in hooger verband zijn daarvoor niet onmisbaar en kunnen, bij onvoldoend gelegde grondslagen, zelfs ten deele ontbindend werken. De „Kunst des Krieges”, waaronder ook de oefeningen op groote schaal vallen, treden, hoe belangrijk ook voor de bekroning, altijd nog au second plan. Het gaat met een legerinstituut als met een machine of een horloge: indien alle onderdeelen behoorlijk zijn afgewerkt, past het geheel snel in elkaar en zal het goed werken; zijn de onderdeelen ruw of onvoldoende bewerkt, dan zal zelfs de vaardigste mecaniciën van het samenstel geen goed werkend geheel kunnen maken.

b. De dringende noodzakelijkheid om uit onze weinige en zoo korte herhalingsoefeningen al te halen, wat er uit te halen valt, doet de wenschelijkheid naar voren treden om de tijden van het ontvangen van wapenen en uitrusting tot een minimum te beperken, kan het zijn tot een halven dag, zoodat van de 12 oefeningsdagen, heen- en terugreis inbegrepen, niet meer dan tweemaal één dag (toch altijd nog een zeer belangrijk percentage) verloren gaan. In dit verband trekt het vraagstuk van het wederom meegeven van de wapenen aan de verlofgangers opnieuw *in hooge mate* de aandacht. Eertijds daartoe overgegaan inzonderheid om tot een spoedige en meer gedecentraliseerde mobilisatieregeling te komen, is men te kwader ure (Nov. 1918) van dat meegeven afgeraakt. Dat dit jaarlijks een schadelijken invloed heeft op de oefeningsvoorwaarden bij de herhalingsoefeningen, werd zoo juist aangestipt. Een analoge vertraging wordt, *doch dan voor onze geheele krijgsmacht*, bij mobilisatie ondervonden, wanneer het uitgeven van alle geweren, karabijnen, enz. veel tijd nemen zal. En daarbij komt dan het voor ons land nog veel grootere nadeel, dat men voor de plaatsen van opkomst, ook voor diè bataljons en regimenten, welke grenzen en kust moeten dekken, gebonden is aan de centra

(kazernes en magazijnen), waar de wapenen opgelegd en welke door- gaans uit geheel andere overwegingen aldus gekozen zijn. De opkomst is dus gecentraliseerd en kan niet meer, zooals voorheen bij de land- weer gebruikelijk was, in de grensgewesten tot zelfs compagniesgewijze geregeld worden op diè plaatsen, waar een of meer compagnieën *onmid- dellijk* noodig zijn. Zoo men al niet volkomen op den einde 1918 getroffen maatregel terugkomen wil, ware een middenweg te over- wegen, door aan diè onderdeelen, welke in de grensprovinciën reeds dadelijk een gewichtige rol te vervullen hebben, de wapenen wederom mede te geven. Het nut daarvan is in de provinciën Zeeland, Noord- Brabant, Limburg, Gelderland, Overijssel, Drenthe en Groningen het grootst, de bezwaren en gevaren zijn er, gelet op de verspreide en gemoedelijke bevolking en hetgeen tot 1919 stelsel was, meerendeels fictief.

Naschrift.

Men leze: Missions des troupes légères d'armée et de corps d'armée, par Major B. E. M. P e t e a u (B.B. des sciences militaires, Juni 1924 ev.). Zeer interessant.

Règlement provisoire sur le service en campagne de l'armée belge. 1922. art. 17:

„Lorsque la distance séparant les gros des deux adversaires est réduite à *environ deux journées de marche*, les éléments légers de D.A. assu- rent en général cette recherche sur le front de l'armée, tandis que l'action des troupes légères d'armée s'exerce plutôt sur les flanes du dispositif ennemi". Men vergelijk hiermede blz. 105 en 106 van mijn artikel.

A.

**Al te losse aantekeningen omtrent en naar aanleiding
van de groote najaarsoefeningen in 1924.
(Zie M. S. Februari 1925).**

Attila wie zijt gij?

Gaat gij schuil onder den naam van den Geesel Gods, die broedermoord pleegde en wiens grafdelvers werden vermoord, opdat niemand ooit weten zou, waar hij in een gouden kist is heengebracht. Ik kan het niet gelooven.

Of is het uw wapenrok alleen, die u bezielde? Een cavalerist kunt ge toch niet wezen. Wat blijft er over o Attila! als gij dien wapenrok dan toch draagt? Antwoord mij.

Ge beseft waarschijnlijk niet de draagwijdte uwer woorden, want ik mag niet aannemen, dat het in uwe bedoeling heeft gelegen het ruitervapen nog meer naar beneden te halen en het eenigste perspectief te ontnemen.

Wanneer ge een diepere studie maakt van de tactiek van lichte troepen, spreekt ge anders in het publiek.

De lichte troepen ontleenen hun bijzondere waarde aan de cavalerie, dat blijkt uit alle buitenlandsche voorschriften.

De *cavalerie* moet dus haar stempel blijven drukken op de Lichte Brigade om de opdrachten, die zij krijgt, uitvoerbaar te maken.

Die Lichte Brigade is in den aanvang van een oorlog het allerbelangrijkste gevechtsorgaan voor onze legerleiding, in de naar verhouding groote ruimte, waarin het leger zal moeten optreden. De Commandant der Lichte Brigade moet in cavaleristischen geest de wachter zijn op den open vleugel.

De mensch laat zich zoo gemakkelijk leiden door subjectieve overwegingen en bouwt daar zijn theoriën op.

Met welk gevolg?

Dat een oppervlakkig geuit oordeel door de minder tot oordeelen bevoegden als een natuurlijkheid wordt aanvaard.

Laat de cavalerie met rust, ons legerbestuur is wijs genoeg om te weten, wat gebeuren moet als uitzonderingsgevallen er toe noodzaken. Weet o Attila! dat de cavalerie door ontijdige oordeelvellingen werd gehalveerd, haar de gelijkwaardigheid met andere wapens is ontnomen, door den leidenden chefs een lageren rang toe te kennen, dat de diensttijd is besnoeid, zonder dat zulks voor de cavalerie bezuiniging gaf (wel voor de artillerie), dat de perspectieven als gemoderniseerd wapen haar werden ontnomen door de oprichting van een wielrijderskorps als concurrent, in stede van te streven naar de vorming van een harmonisch geheel, zooals toch ook voor andere wapens is gezorgd, waar de bakens verzet zijn, ja de vaarwaters zelfs verbreed.

Weet ge Attila, hoe de encadreering is vergeleken met andere wapens? Ik laat het U gaarne over na te gaan, hoe de verhouding is van hoofd-

en subalterne officieren, de vredessterkte der onderdeelen, het gewicht en de belangrijkheid der oorlogscmando's.

Ook de cavalerie tripleert Attila! Wilt ge over dit onderwerp meer in bijzonderheden met mij van gedachten wisselen, trek dan uw attila uit, dan ontdoe ook ik mij van mijn wapenrok, opdat geen verschil in sterren eventueel een belemmerenden invloed zal uitoefenen op de vrije wisseling van gedachten.

VELDJAS.

Aan het verzoek om plaatsing van onderstaande opmerking geven wij gaarne gevolg. Redactie.

Losse aantekeningen omtrent en naar aanleiding van de groote najaarsoefeningen in 1924, door Attila.

Hierbij verzoek ik U, Mijnheer de Redacteur, eenige plaatsruimte voor een enkele opmerking over eene passage uit het artikel onder den hierboven staanden titel, welke mijn aandacht trok.

De schrijver, zich verbergende achter den eigenaardig gekozen schuilnaam Attila, meent dat de bakens verzet moeten worden en vraagt of het wel gewenscht is, dat steeds een uit de Cavalerie voortgekomen officier die Brigade zal moeten blijven commandeeren. Hij meent ontkennend te moeten antwoorden en acht het verder een eisch des tijds, dat òf de Brigade-commandant òf zijn Chef van den Staf uit een ander Wapen dan het ruiterkorps voortkomt.

De bakens zijn echter reeds gedeeltelijk verzet, toen in 1914 aan den Commandant der Cavalerie-Brigade een hoofdofficier van den Generalen Staf werd toegevoegd en zeker thans, daar volgens de Vredesorganisatie de Chef van den Staf van den Commandant der Lichte Brigade een officier van den Generalen Staf moet zijn.

Is hij uit het Wapen voortgekomen, des te beter. Hij kan dan zoo noodig den Commandant Lt.B. beter van advies dienen.

Wat den Commandant aangaat wordt vermeend, dat alleen een Chef, voortgekomen uit een hippisch wapen in staat is het commando naar behooren te vervullen, waarbij de zorgen voor een belangrijk paardenmateriaal aan zijne hoede zijn toevertrouwd. Hij alleen is op de hoogte van de technische eischen aan dit wapen te stellen.

Volgens de Vredesorganisatie is de Inspecteur der Cavalerie tevens Commandant der Lt.B. Het is trouwens ook niet goed denkbaar, dat bij een oorlog het commando over de Lt.B. door een ander zoude worden gevoerd. Alleen een commandant die het oorlogscmando in zijn geheel heeft voorbereid, kan de Brigade naar behooren aanvoeren, juist omdat het commando zoo veelomvattend en zoo moeilijk is gebleken.

Dat er toevallig veel meer wielrijders bij de Brig. zijn ingedeeld dan huzaren, doet weinig ter zake, en is slechts daaraan te wijten, dat ons

vaderland nu eenmaal niet meer geld over heeft voor zijn verkennend en dekkend orgaan, afgescheiden van hen die de meening zijn toegedaan, dat de cavalerie onder de meeste of alle omstandigheden door wielrijders zijn te vervangen.

Thans behoeft het bestaansrecht van dit orgaan toch zeker niet meer te worden aangetoond. Nergens in het buitenland treft men bij de Lichte Troepen zulk eene ongunstige verhouding aan tusschen cavalerie en wielrijders, ofschoon toch in de naburige landen het aantal harde wegen toch niet veel minder is dan bij ons.

In oorlogstijd en bij ongunstige weersomstandigheden (denk aan den winter '23—'24) zullen trouwens vele wegen, inzonderheid de binnenwegen wel zoo zijn of worden, dat zij min of meer onbruikbaar zullen zijn voor wielrijders.

Het is dus hier zuiver de geldkwestie en de toekomst alleen zal moeten leeren, of het juist zal zijn gezien, het aantal wielrijders zoo zeer te hebben vergroot in verhouding tot het aantal huzaren. Alleen een persoon uit het wapen is in staat, om te beoordeelen, wat hij kan vergen van zijn cavalerie onder verschillende omstandigheden.

De moeilijkheid zoude niet zijn op te lossen door aan dezen commandant een Chef van den Staf toe te voegen, afkomstig uit het wapen zelf.

Talrijke gevallen doen zich voor, dat de Chef zelf zal moeten kunnen beslissen, afgescheiden van het feit dat het toch ook ongewenscht is, dat een Chef aan den leiband zoude moeten loopen van den Chef van den Staf.

Eerst wanneer het wapen geen Chef oplevert, die de tactische en technische bekwaamheden in zich vereenigt van dit moeilijke en veelzijdige commando, zal de keuze kunnen en moeten vallen op een aanvoerder buiten het wapen.

VAN DEDEM.

De aanvoer van geweer- en mitrailleurmunitie in den bewegingsoorlog.

DOOR

E. SNOEK,

Kapitein der Infanterie.

Het vraagstuk van den munitieaanvoer is er niet eenvoudiger op geworden, want al is het patroonverbruik van den gewonen infanterist afgenomen, daartegenover staat, dat de Lt. Mitr.'s. en de grootere toedeeling van Zw. Mitr.'s. met hun groote vuursnelheid veel patronen verslinden.

Bij den aanval zal dikwijls bezwaarlijk een goede oplossing voor den aanvoer gevonden worden, doch bij den verdediger is het vraagstuk uit den aard der zaak niet zóó moeilijk.

De scherpe patronen no. 1 zijn te velde ook bruikbaar voor onzen lichten- en zwaren mitrailleur; zij zijn de „eenheidsmunitie”.

Ik acht het een groot voordeel, dat de Vickers-mitrailleurs met hun Engelsche munitie van 7.7. m.M. niet meer organiek bij het Veldleger zijn ingedeeld, omdat het eenheidskaliber het vraagstuk der munitieaanvulling eenvoudiger maakt. Op het nadeel van het kleine kaliber bij het schieten op vechtwagens, vliegtuigen enz. behoef ik niet te wijzen.

De vurende groepen kan men op tweeërlei wijze behoeden voor munitiegebrek door:

- 1°. strenge handhaving der vuurdiscipline;
- 2°. aanvoer van munitie van achteren.

Wat het 1° betreft, een bespreking kan hier achterwege blijven; alleen zij opgemerkt, dat de opleiding gericht moet zijn op het vormen van doel-scherpschutters.

Wat het 2° betreft, zou men den aanvoer van munitie van achteren tot het uiterste willen beperken door den taschvoorraad met de uitgegeven reserve munitie voor de manschappen van geweer- en mitrailleurgroepen zoo hoog mogelijk op te voeren, doch bij het aanvallend gevecht is een zware bepakking¹⁾ een groot nadeel. Buitendien bestaat de kans, dat de manschappen patronen, die zij als ballast beschouwen, zullen wegwerpen²⁾.

Onze „Aanwijzigingen bij de Opleiding der Infanterie” 1923 behandelen vele onderwerpen zeer beknopt en geven op het punt van

¹⁾ Dat men juist zoo gaarne de zwaarte der uitrusting wil verminderen bij den aanval, blijkt wel uit de z.g. „gevechtsbepakking”, in het midden latende of het wel wenschelijk is, den man van zijn ransel te scheiden.

²⁾ Als de man niet in het gevecht komt, zal hij niet zoo gauw overtuigd zijn van de juistheid van den genomen maatregel om hem nog eens extra te belasten.

den munitie-aanvoer heel weinig inlichtingen. De taak van den S.C. ten aanzien van de munitieaanvulling is niet omschreven, terwijl aan C.Cn en B.Cn de verplichting is opgelegd in hun bevel voor het gereedstellen, hun aanvals- of verdedigingsbevel ook orders voor dien aanvoer te geven. Alleen pt. 157 van Hoofdstuk III E schrijft voor, dat vóór den aanvang van de nadering de gedragen munitievoorraad opgevoerd moet worden en dan de patronen boven den taschvoorraad uitgereikt, geborgen in broekzakken, zakken veldjas of broodzak. Over den ransel wordt niet gerept, omdat de gevechtsbepakking regel zal zijn en de ransel ook een minder geschikte bergplaats voor munitie is.

Er kon nog geen melding worden gemaakt van het medevoeren van de drie gevulde patroontrommels voor den Lt. Mitr., die den eenigen aanvoer voor dit wapen vormen, omdat de „Handleiding voor het medevoeren van den lichten mitrailleur” van lateren datum is.

Bij den overgang tot de nadering zou de B.C. iedere compagnie de beschikking kunnen laten over haar twee munitie- en gereedschapswagens, terwijl de overige voertuigen van den gevechtstrein in den regel vereenigd kunnen blijven.

Het reeds aangehaalde pt. 157 behandelt in de laatste alinea den aanvoer, doch ik betwijfel of de daarin aangegeven wijze wel in den regel gevolgd zal kunnen worden. Volgens mijne meening is het onjuist imperatief voor te schrijven, dat de C.Cn. de munitie moeten laten halen, daar in vele gevallen speciaal daarvoor aan te wijzen groepen met succes de munitie naar voren zouden kunnen brengen, wat nog geen aanleiding tot vermenging van manschappen van verschillende onderdeelen behoeft te geven. Ik denk aan het bezigen tot dit doel van manschappen van ondersteunings- of reservecompagnieën. De munitie-draagbanden, ten getale van 200 per bat. kunnen voor dit vervoer worden gebruikt. De zakken van de voertuigen zouden bij het vormen van een munitiedépôt na geheele of gedeeltelijke ontpakking van de voertuigen dienst kunnen doen. Voor zoover mij bekend, is er nog geen model vastgesteld van den patroonwagen, maar zullen vermoedelijk voorloopig de oude patrooncaissons als zoodanig dienst doen en hebben we alleen te maken met een naamsverandering. Deze caissons bevatten 24.740 geweerpatronen, die hoofdzakelijk in patroondoozen van 240 stuks verpakt zijn. Zooals reeds gezegd, moeten deze 8 zakken voor patroonvervoer, behoorende bij den caisson, gebruikt worden voor vervoer naar een dépôt.

De munitiedraagbanden, die 120 patronen verdeeld over de 6 zakjes bevatten, zouden op de munitie- en gereedschapswagens geborgen moeten worden, zoodat een 50-tal van deze draagbanden per compagnie voldoende zijn. Het is niet doelmatig zooveel manschappen te gebruiken bij het vormen van een (bataljons-)dépôt, daar één man bezwaarlijk eenige banden kan dragen.

Mijne bedenkingen tegen pt. 157 laatste alinea, waarin bepaald is,

dat de C.Cn. en C.—M.P.¹⁾ zelf moeten zorgen — door middel van patrouilles — dat de munitie wordt gehaald, vermeldde ik reeds.

Zonderling is het, dat in zoo'n geval een patrouille-commandant van den commandant van het munitiedépôt een schriftelijke opgave krijgt van „bestemming”²⁾ en hoeveelheid, welke wordt medegegeven. Ik vermoed, dat pt. 200³⁾ van het „Règlement Provisoire de Manoeuvre d'Infanterie” van 1920, hier als voorbeeld heeft gediend, doch men erbij vergeten heeft dat de „chef de corvée” volstrekt niet van de eigen compagnie behoeft te zijn en zelfs door den R.C. via den B.C. gezonden kan worden, nadat de verdere opdracht door laatstgenoemden C. wordt verstrekt.

In genoemd reglement vindt men in pt. 198:

„Si les munitions ne peuvent être poussées sur roues ou sur bûts „jusqu'au dépôt du bataillon⁴⁾, le transport à dos d'hommes est „assuré par les corvées fournies par les unités à la disposition du „colonel ou prélevées sur les effectifs du bataillon”.

Ook het Duitse „Ausbildungsvorschrift für die Infanterie” Heft II, zegt in pt. 182 o.a.:

„Die Schwierigkeit des Munitionersatzes ist zu berücksichtigen” en in pt. 254: „Für rechtzeitige Anforderung von Munition im Kampf ist der Zugführer verantwortlich; meist ist es zweckmässig sie durch Teile rückwärtigen²⁾ Gruppen vorbringen zulassen. Oft können auch die l. M.G. Handwagen die Munition heranschaffen”. Dit beginsel komt mij ook het juiste voor en ik vraag mij af of enkele van de buiten gebruik zijnde karren tot Lt. Mitr., op marsch aangehaakt achter de munitie-voertuigen, niet voor aanvoer van munitie kunnen worden benut. In de „Revue militaire Générale” van 15 September 1924, blz. 670 zegt Commandant P a d o v a n i in zijn opstel „L'infanterie dans la guerre de mouvement” bij „Combat offensif”:

„Les ravitaillements en terrain libre ne sont souvent possibles que „la nuit. Cependant il peut y avoir urgence à ravitailler une unité „en munitions. On poussera donc de jour les voitures à munitions à „proximité de la ligne de feu et des éléments réservés seront chargés „de transporter à dos d'hommes les munitions jusqu'aux unités „engagés”.

Het „Règlement” pt. 115 zegt ongeveer hetzelfde met andere woorden.

Waar moet(en) het (de) munitiedépôt(s) van het bat. ingericht worden? Bij voorkeur niet nabij den ep. van den B.C., want men zal

1) Zie ook pt. 45, Hoofdstuk IV.

2) Cursiveering van mij.

3) Quelle que soit l'organisation adoptée, il est essentiel que chaque chef de corvée, connaisse exactement l'étendue de sa mission et de sa responsabilité. Il doit être porteur d'une fiche indiquant le matériel qu' il apporte et se présenter en personne au chef qu'il ravitaille ou sous-ordre qualifié.

4) „Centre de ravitaillement du bataillon” geheeten.

rekening moeten houden met het feit, dat ook daar opeenhooping van manschappen ongewenscht is.

Of onze „Aanwijzingen” een munitiedépôt ook voor de compagnie toestaan, — zooals in het Fransche reglement in pt. 239 aangegeven — is niet duidelijk.

Vermoedelijk zal zulks wel worden voorgeschreven nu per compagnie de beide munitie- en gereedschapswagens zijn ingedeeld.

„Le ravitaillement n'est possible le jour que pendant les stationnements courts ou prolongés, qui entrecouperont le combat.

„Dans toutes les circonstances où il est possible de le faire fonctionner, et en tout cas la nuit, le capitaine choisit un emplacement abrité et défilé aux vues comme *poste de ravitaillement de la compagnie*. „Il y détache le personnel nécessaire pour recevoir et distribuer les munitions”.

„C'est à ce poste de ravitaillement, qu'il est bon de signaler par un moyen convenu (fanion etc.), aboutissent les corvées envoyées par le chef de bataillon et que viennent les pourvoyeurs des groupes de combat ...”.

Ook hieruit volgt, dat de B.C. patrouilles met munitie zal zenden naar het compagnies-munitiedépôt, terwijl deze patrouilles ook doorgezonden kunnen worden naar de vurende groepen, hoewel ook door de laatste, manschappen naar dit munitiedépôt gezonden kunnen worden om voorraad te halen.

De munitieaanvulling van het M.P. zal op overeenkomstige wijze moeten geschieden als bij de compagnieën van het bataljon. De niet-mitraillisten zullen desnoods de helpende hand moeten verleen¹⁾.

Bij het regiment zijn organiek geen patroonwagens ingedeeld en de organisatie van den I.M.T. van den D.G. schijnt nog niet te zijn vastgesteld.

De D.G.C. zal aan een Div. een deel van den I.M.T. ter beschikking kunnen stellen en de D.C. op zijn beurt een R.C. de beschikking kunnen geven over een gedeelte daarvan.

Troepen of patroonwagens in de nabijheid van een hulppost, een Hp.V., een Hd.V. of een Vp.M.G. moeten den aldaar beschikbaar gekomen patroonvoorraad overnemen.

Met een paar woorden wil ik ten slotte aangeven, hoe, naar mijn meening, de munitieaanvoer bij een aanvallend bataljon of een aanvallende compagnie geregeld moet worden:

1e. De munitievoertuigen volgen zoo lang mogelijk.

2e. Wanneer zulks niet meer mogelijk is, worden de munitiedépôts — voor bataljon en compagnieën — gevormd. Deze aan te geven door een vooraf te bepalen teeken. In het bijzonder gedekt tegen waarneming uit de lucht.

¹⁾ Zie pt. 152 — laatste alinea — Hoofdstuk III E. „Aanwijzingen”.

3e. Bij het verplaatsen van munitiedépôts (hetgeen zoo weinig mogelijk moet geschieden) wordt voor het vervoer bij voorkeur gebruik gemaakt van de vroegere mitrailleurkarren of anders van zakken tot patroonvervoer.

4e. Een of meer groepen van een der ondersteuningscompagnieën (of reservecompagnie) wordt (worden) aangewezen om munitie van het (de) bataljonsmunitiedépôt(s) te *brengen*, naar het (die) van de compagnie.

5e. Op overeenkomstige wijze geschiedt zulks door manschappen van een ondersteuningssectie (of van een reservesectie) bij een compagnie.

6e. Het laten *halen* van munitie moet uitzondering zijn.

13

De Franschen en „de Loopgravenoorlog”.
Tevens antwoord aan den Kapitein van den Generalen Staf
J. F. van der Vijver, inzake zijn ingezonden stuk. ¹⁾

DOOR

J. D. VAN DER WAALL,
Ie Luitenant der Infanterie.

Toen ik bij de bewerking van mijn artikel, opgenomen in de Octoberaflevering 1924 van den *Militairen Spectator*, neerschreef, dat in Frankrijk de loopgravenoorlog nog steeds alles overheerscht en dat zulks een vrijwel algemeen erkend feit is, had ik niet gedacht, dat ik daarmee zooveel stof zou doen opwaaien!

In een ingezonden stuk in de Novemberafl. 1924 (blz. 715), zegt de kap. v. d. V., dat hij het op prijs zal stellen, wanneer ik nader zou willen mededeelen, *waarop* mijn uitspraak berust, dat datgene, wat ik een „feit” noem, *vrijwel algemeen erkend wordt*. Daaraan wil ik gaarne voldoen.

Van de *vele officieren* van verschillende wapens, die ik de laatste jaren over deze aangelegenheid sprak, was er maar een hoogst enkele, die niet óók van oordeel was, dat in Frankrijk haast alles het stempel draagt van den loopgravenoorlog. In *verschillende artikelen* in Nederlandsche tijdschriften ziet men telkens weer de opmerking, dat Fransche litteratuur met een „*critisch*” oog moet worden beschouwd. Bij besprekingen van Fransche voorschriften treft men telkens weer de opmerking aan, dat dit of dat „*te veel loopgravenoorlog*” is. Wel hebben óók velen zeer veel lof voor de Fransche opvattingen en voorschriften en zeggen, dat er veel goeds in is en er ook voor ons veel uit te leeren valt — en ik zal de laatste zijn om dat te ontkennen — maar dat toch vele zaken „*te veel aan den loopgravenoorlog doen denken*”. Op deze beslist juiste gegevens is mijn uitspraak gebaseerd, dat het een *vrijwel algemeen erkend* feit is, dat in Frankrijk de loopgravenoorlog nog steeds alles overheerscht. Wellicht komen anderen tot andere conclusies. *Ik* kan alleen oordeelen over *mijn* ondervindingen in dit opzicht.

Echter moet ik een kleine correctie aanbrengen in mijn uitspraak, dat *alles* nog door den loopgravenoorlog wordt overheerscht. In zijn algemeenheid is dit niet juist. Ook in Frankrijk zijn er personen, die zich van den loopgravenoorlog gaan losmaken en met name het nieuwe Fransche Cavalerie Reglement van 1924 heeft er geheel mee gebroken.

Verder merk ik op, dat ik schreef „een *vrijwel algemeen erkend* feit”. Ik sluit dus volstrekt niet uit, dat er mensen zijn, die het *niet* erkennen, óók, omdat ik zeer goed weet, dat o.a. de kap. v. d. V. tot

¹⁾ Onder het slotgedeelte van dit artikel heeft de Kapitein van den Generalen Staf van der Vijver een naschrift geplaatst. Red.

die „uitzonderingen” behoort. Dit blijkt immers reeds uit de artikelen van zijn hand in de Mil. Sp. '23, waarin hij de Fransche beginselen uiteenzet en warm aanbeveelt ¹⁾, terwijl ik de tactische oefening, opgenomen in de Octoberafl. '23, blz. 569 e.v., als leerling van de H.K.S. onder zijne leiding heb bijgewoond en ook nadere toelichtingen en verklaringen door hem hoorde geven. En natuurlijk weet iedereen ook, dat de kap. v. d. V. niet de eenigste voorstander van de Fransche beginselen is. De brief, dien de militaire medewerker van de N. R. Ct. na zijn verslagen van de manoeuvres in September j.l. ontving en publiceerde, was, behalve door den kap. v. d. V., nog ondertekend door twee andere algemeen bekende en geachte stafofficieren. En natuurlijk zijn er nog wel meer absolute voorstanders van de Fransche beginselen. Ik vermeen echter toch nog te mogen aannemen, dat datgene, wat ik een „feit” noem, vrijwel algemeen erkend wordt, zulks op grond van de vorengenoemde feiten en *mijn* ervaringen.

Zooals ik reeds opmerkte, leest men vaak de waarschuwing, dat de Fransche litteratuur *met een critisch oog* moet worden beschouwd en daarmee stem ik volkomen in. Maar dat is heel wat anders dan bijvoorbaat *stelling nemen tegen* al wat op militair gebied van Fransche zijde komt. In dit laatste geval wordt reeds bij voorbaat alles *verworpen*, wat de Franschen zeggen, maar dat acht ik even verkeerd als het maar zonder meer goedkeuren en willen overnemen van de Fransche beginselen. Natuurlijk is er in de Fransche opvattingen ook veel goeds, maar daarom mag men toch wel tevens het oog open houden voor het minder goede! En wanneer men dan door ervaring tot de conclusie komt, dat bijna altijd nog de loopgravenoorlog zijn invloed doet gevoelen, dan is het toch geen wonder, dat men alles, wat uit Frankrijk komt, critisch beschouwt. En critiek sluit waardeering voor het goede toch ook geenszins uit. Eerlijke ertiek op wat uit het buitenland komt, kan toch niet zijn in strijd met 't belang van ons leger, noch dus met het belang van ons vaderland.

Nu vraagt de kap. v. d. V. het *bewijs* „dat die strooming zoo krachtig is”, dat ik het recht heb, om de door hem aangehaalde woorden neer te schrijven en verstaat dan onder „die strooming” de „neiging, bij voorbaat stelling te nemen tegen al wat op militair gebied van Fransche zijde komt”. Dit nu kan ik niet bewijzen en dat wil ik ook niet probeeren! Ik heb dat niet gezegd. Na bovenstaande uiteenzetting zal het wel duidelijk zijn, dat ik een bij voorbaat stelling nemen tegen al, wat van Fransche zijde komt, evenzeer afkeur als de kap. v. d. V. Maar *wel* blijf ik bij mijn meening, dat bij het gros der Fransche schrijvers, reglementen en voorschriften de loopgravenoorlog

¹⁾ Toch sluit de kap. v. d. V. het niet geheel uit, dat de Franschen *wat veel aan den loopgravenoorlog denken*. In de noot o.a. de blz. 292 en 293 (Mei '23) zegt hij zelf: „Misschien is 't waar, dat de stellingoorlog den Franschen nog in 't bloed zit,”.

overheerscht. En dat ik het recht heb te schrijven, dat dit „een vrijwel algemeen erkend feit” is, heb ik hierboven reeds betoogd.

Verder spreekt de kap. v. d. V. over „datgene, wat hij een „feit” noemt” en ook zegt hij: „dat ik het zgn. feit ten stelligste *ontken*” (zie echter de noot op blz. 3!). De kap. v. d. V. is het er dus absoluut niet mee eens, dat de loopgravenoorlog in Frankrijk overheerscht. Nu is dat ten slotte een kwestie van appreciatie. Wat de een „loopgravenoorlog” noemt, vindt een ander misschien een zeer vlotte handeling uit den bewegingsoorlog. Maar ik stel er toch prijs op enkele zaken te vermelden, die oorzaak zijn, waarom ik vermeen, dat „datgene, wat ik een feit noem”, wel degelijk bestaat.

In de eerste plaats willen we eens nagaan, wat de kap. v. d. V. zelf ons vertelt omtrent de moderne Fransche denkbeelden in zijn reeds vermelde artikelen in dit tijdschrift.¹⁾

In de Maart-aflevering, jaargang 1923, vinden we op blz. 127 e. v. beschouwingen over: „*Marcheeren en legeren*”. Als factoren, die wijziging brengen in de vóór den oorlog geldende beginselen worden genoemd: luchtstrijdkrachten, vèrdragende artillerie, de gewijzigde samenstelling der strijdkrachten en de hedendaagsche vervoermiddelen. Over het algemeen komen mij de in dit artikel gegeven beschouwingen wel juist voor. Echter lijkt mij de *invloed van de vèrdragende artillerie wel wat overdreven* voorgesteld. Inderdaad zijn de drachten der artillerie aanzienlijk vergroot. Maar men kan op die groote afstanden toch maar niet in het wilde weg gaan schieten! Nog steeds geldt toch de waarheid, dat, om goede uitwerking te verkrijgen, de ligging van artillerievuur moet kunnen worden waargenomen. En op die groote afstanden is waarneming alléén mogelijk van uit de lucht. Nu kan men ook wel vuren zonder waarneming, door al de factoren, die invloed op het schot uitoefenen, na te gaan en het vuur te berekenen, maar daar is tijd voor noodig en dan is het nog de vraag, of het vuur wel juist op de gewenschte strook ligt, die vaak betrekkelijk geringe afmetingen heeft. En dat zal vooral het geval zijn, als het betreft het op grooten afstand hinderen van den opmarsch van een aanvaller. Alléén wanneer moet worden opgerukt tegen een vijand, die reeds eenigen tijd bezig is met het inrichten van zijn stelling en die ook zijn vèrdragende artillerie reeds eenigen tijd in stelling heeft staan, zoodat de vuren op verschillende daarvoor in aanmerking komende punten in het terrein nauwkeurig konden worden voorbereid en geregeld, voldoende munitie kon worden aangevoerd, enz., kan een troep werkelijk zijn blootgesteld aan verrassende vernietigingsvuren door de vèrdragende artillerie. Bovendien moet dan ook de aanwezigheid van die troepen zijn gemeld door vliegtuigen of wel worden vermoed. Er

¹⁾ Ik stel er prijs op, hier nadrukkelijk te vermelden, dat het volgende niet is een persoonlijke aanval tegen den kap. v. d. V., doch is gericht tegen de door hem meegedeelde moderne Franschen denkbeelden, die men ook in de Fransche voorschriften terugvindt.

wordt m.i. hier te veel voor *alle* gevallen gedacht aan den loopgravenoorlog, waarin talrijke batterijen vèdragend geschut reeds zeer lang waren opgesteld, ruim voorzien van munitie, die op verschillende punten zeer nauwkeurig geregelde en voorbereide vuren konden afgeven. *De hiervoor benoodigde tijd zal in den bewegingsoorlog echter lang niet altijd beschikbaar zijn geweest.* Maar, er komt ook nog iets anders bij! In den loopgravenoorlog was het — nadat deze reeds maanden had geduurd — mogelijk, steeds groote hoeveelheden munitie aan te maken en in voorraad te hebben en te houden in depots nabij de batterijen. Hierdoor waren al die vuren ook mogelijk en vol te houden. Maar of dat in den bewegingsoorlog ook het geval zal zijn, is de groote vraag. In de eerste plaats zal bij het begin van den oorlog *de voorraad niet zoo groot* kunnen zijn en zal *de aanmaak niet terstond zóó hoog kunnen worden opgevoerd*, dat een munitieverbruik, als in den loopgravenoorlog plaats vond, kan worden toegestaan. Bovendien kost ook *de aanvoer* van al die munitie zeer veel arbeid en tijd, zoodat men in het begin van den bewegingsoorlog al gauw met munitiegebrek te kampen zal krijgen, als niet de noodige zuinigheid wordt betracht.

Blijkbaar kunnen de Franschen zich geen oorlog moer indenken, zonder een periode van loopgravenoorlog. Op blz. 135 wordt vermeld, dat „de mogelijkheid — en zelfs de waarschijnlijkheid — bestaat, dat, „ook in den toekomstoorlog, de strijd in den aanvang het karakter „van den bewegingsoorlog zal dragen en in de eerstvolgende periode „in den loopgravenoorlog zal overgaan; wellicht dat in een latere „periode ook dan weer de bewegingsoorlog, zij het in een anderen „vorm, zijn intrede zal doen”. Dat de „mogelijkheid” bestaat, spreekt van zelf, maar dat het waarschijnlijk is, dat „de strijd in de eerstvolgende periode in den loopgravenoorlog zal overgaan”, betwijfel ik ten zeerste! Als vaststaande kunnen we toch wel aannemen, dat een loopgravenoorlog alleen dàn zal ontstaan, als er geen ruimte meer is voor optreden op een der (of op beide) vleugels. En waarom zal zich dat geval wéér voordoen in den volgenden oorlog, evenals bij den afgelopen oorlog? Dat wederom zulke geweldige troepenmassa's tegenover elkaar zullen komen, die elkaar in evenwicht kunnen houden op een zoo uitgestrekt front, is m.i. lang niet waarschijnlijk te noemen. Maar de Franschen schijnen te verwachten, dat al *spoedig* weer de loopgravenoorlog zal intreden, „wellicht” in een latere periode gevolgd door een bewegingsoorlog in een andere gedaante. Waar we tot dusverre steeds hoorden, dat alleen de bewegingsoorlog de beslissing kan brengen, vinden *de Franschen* het blijkbaar niet eens zoo zeker, dat ten slotte weer de bewegingsoorlog zal intreden. Is hier de loopgravenoorlog overheerschend, of niet?

Op blz. 137 wordt de „marsch binnen 'svijands bereik” besproken, waaronder worden verstaan de marschen, tijdens welke de troepen bloot staan aan het verrassend vuur van 's vijands vèdragende artillerie. Voor de groote eenheden vangt thans de zgn. naderingsmarsch

aan¹⁾ Deze geschiedt zéér voorzichtig, sprongsgewijze van de eene terreinafscheiding tot de andere. Een deel der artillerie moet steeds in stelling staan, terwijl de geheele artillerie in staat moet zijn, eventueel het gevecht der voorhoede te steunen. Een en ander heeft tengevolge, dat de marschsnelheid zeer gering is (2 tot 1 K.M. per uur!) en er dus veel tijd verloren gaat.

Toen in April 1923 de kap. v. d. V. de reeds vermelde „Tactische oefening” leidde voor de leerlingen van de H.K.S., werd ook de opmerking gemaakt, dat de snelheid, waarmee werd opgerukt, zeer gering was. De kap. v. d. V., die deze opmerking waarschijnlijk wel had verwacht, noemde terstond eenige feiten op, waarmee de Franschen deze geringe marschsnelheden (trachten te) rechtvaardigen. Het waren n.l. verschillende voorbeelden uit den aanvang van den oorlog, in Augustus 1914, waarbij door Fransche troepen op sommige dagen in het geheel niet meer dan 12 à 14 K.M. werd afgelegd. Maar deze argumentatie komt mij al heel ongelukkig gekozen voor! Immers, op diezelfde dagen rukten de Duitschers op met snelheden van 40—50 K.M. per dag, waarbij de marschen toch meestal verre van vredesmarschen waren, doch vaak zeer hevige gevechten geleverd moesten worden.

Nu moge een dergelijke uitermate langzame en voorzichtige wijze van oprukken al juist zijn tegenover een vijand, „die in het volledig bezit is van al zijn strijdmiddelen, een verdedigende stelling heeft „ingenomen, een oordeelkundig stelsel van infanterie- en artillerievuur „heeft voorbereid en van alle moderne waarnemings- en verbindings- „middelen gebruik maakt om die vuren in werking te brengen en te „houden” (zie M.S. '23 blz. 292), maar *tegenover een vijand die pas zeer kort in stelling staat of zelfs nog in beweging is, acht ik een dergelijk optreden af te keuren*. In den noot op blz. 293, zegt kap. v. d. V., dat „ook in den bewegingsoorlog is „la puissance des feux” — „de geweldige macht van het moderne artillerie- en mitrailleurvuur — „de alles overheerschende factor op het gevechtveld”. Natuurlijk is het volkomen waar, dat „la puissance des feux” zeer belangrijk is, wellicht nog veel belangrijker dan vóór 1914, maar *dat zij in den bewegingsoorlog de alles overheerschende factor is, spreek ik toch beslist tegen!* In den bewegingsoorlog is *snel en stoutmoedig optreden*, vooral tegen een vijand in beweging of in een onvoldoend voorbereide stelling nog altijd *een zeer gewichtige factor, die niets van zijn belang heeft ingeboet*. Dit is toch óók tijdens den oorlog meermalen overtuigend

1) Het is niet recht duidelijk, op welken afstand volgens de Fransche opvattingen die naderingsmarsch begint. Volgens den noot op blz. 136 bedragen de drachten van het vèr dragende geschut tot 25 à 30 K.M., zoodat dus eigenlijk reeds op 30 K.M. van den vijand de naderingsmarsch zou moeten beginnen. Zoo erg schijnt het echter niet te zijn; immers, in de beide l. a. van blz. 137 wordt vermeld, dat de naderingsmarsch begint op een afstand van 10 à 15 K.M. van 's vijands voorste Infanterie-afdeelingen. In de reeds genoemde „Tactische oefening” wordt echter de naderingsmarsch aangevangen op 18 K.M. van den vijand!

gebleken! Tegenover een vijand in laatstgenoemde omstandigheden heeft elke vertraging en elk tijdverlies ten gevolge, dat hem gelegenheid wordt gegeven zich te versterken en zijn verdediging beter te organiseeren. *Dat men dit negeert, kan alleen voortvloeien uit den invloed van den loopgravenoorlog.*

De kap. v. d. V. geeft verder in de genoemde noot als zijn oordeel te kennen, dat „ook het Duitsche voorschrift voor het gevecht der „verbonden wapens van 1 September 1921” — dus „Führung und „Gefecht” — „in dit opzicht niet ver van het Fransche afstaat”. Ook het Duitsche voorschrift zou dus de voorzichtige en op de spits gedreven methodische gevechtsvoering een allereerste vereischte achten. Dit nu is naar mijne meening beslist niet waar. Ik wil daarom nagaan, of dat zoo is.

Hoofdstuk VI behandelt het „Begegnungsgefecht und Angriffsverfahren”. Pt. 255 vermeldt reeds dadelijk: „*Unsicherheit und Ungeklartheit* ¹⁾ der Lage bilden im Bewegungskriege die Regel. Haupt„sächlich bei fehlender Luftaufklärung werden die Gegner erst durch „ihre Berührung nähere Kenntnis von einander erhalten. (het kon een Nederlandsch voorschrift zijn; die „Luftaufklärung” zal nog wel eens „fehlen”!) So entwickelt sich das Begegnungsgefecht meist *aus der Tiefe der Marschkolonne* ¹⁾”.

Pt. 256, l.a. zegt: „Überraschendes feindliches Feuer, das in eine „Marschkolonne schlägt, darf nicht sogleich zum Einstellen der Vor„wärtsbewegung führen ¹⁾), sondern musz die Truppe zum Vorwärts„drängen veranlassen ¹⁾”.

Pt. 257 zegt: „*Festes Zufassen* ¹⁾ ist in der Regel geboten”; pt. 262: „Eine weitere Aufgabe der Vorhutartillerie besteht darin, die Vorhut„infanterie in *schneller und rücksichtsloser Wegname* ¹⁾ vor- und seit„wärts gelegener wichtiger Geländepunkte, beherrschende Höhen, „günstiger Beobachtungspunkte für die Artillerie, Dörfer und Wälder „zu unterstützen.”

Wel schrijft pt. 264 weer *voorzichtigheid* voor tegenover een vijand, die *een voorsprong heeft* verkregen „in der Gefechtsbereitschaft”.

In pt. 271 wordt het groote belang van de omvatting naar voren gebracht: „Vor allem bedarf es der Feststellung ob und wo eine „Umfassung des Gegners möglich ist. In Verbindung mit festem „frontalem Zufassen *verbürgt sie am sichersten den Erfolg* ¹⁾”.

In pt. 276 zien we echter een ander beginsel naar voren brengen, als het betreft den aanval tegen een reeds in stelling staanden vijand: „Ergibt die Erkundung dasz der Feind *bereits in Stellung* ¹⁾ „gegangen ist, und sich zur Verteidigung entschlossen zu haben „scheint, so hat der Angreifer seinen Angriff auf eine *planmäßige „Erkundung* ¹⁾ der feindlichen Stellung und aller für den Angriff sich „bietenden Vorteile aufzubauen”. De laatste alinea luidt echter weer:

1) Cursiveering van mij.

„Wenn die Vorbereitungen des Feindes *noch nicht weit fortgeschritten*¹⁾ „sind, ist zu erwägen, ob der Angriff selbst *sofort angesetzt*¹⁾ werden „kann, um den Gegner keine Zeit zum Heranführen neuer Kräfte und „zum weiteren Ausbau seiner Stellung zu lassen”, terwijl de aanhef van pt. 277 luidt: „Entschlieszt sich der Führer, um dem Vorteil des „schnelleren Handelns nicht zu verlieren, *aus dem Vormarsch und der „Entfaltung unmittelbar zum Angriff zu schreiten*¹⁾,”.

Toch kent ook F. u. G. het spronggewijze voorwaarts gaan, maar wil het snel doen. Zoo zegt pt. 280: „Unter schwierigen und unklaren Ver- „hältnissen, besonders in unübersichtlichem Gelände und bei Dunkel- „heit, kann sich ein *Heranführen von Abschnitt zu Abschnitt*¹⁾ empfehlen „um die Einheitlichkeit des Vorgehens in die Bereitstellung zu wahren. „Die Anordnungen sind so zu treffen, dasz durch solches abschnitts- „weises Vorgehen *möglichst wenig Zeit verloren geht*¹⁾”. Het gaat hier dus hoofdzakelijk om „die Einheitlichkeit des Vorgehens” en niet zooals bij de Franschen, uit *angst voor het „verdragende geschut*”. En ook niet onder alle omstandigheden, doch alleen, als die zeer ongunstig zijn.

Hoofdstuk IX behandelt „Angriff gegen Stellungen”, waarvan in A. is besproken de „Angriff im Bewegungskrieg”. Pt. 312 zegt: „Die Stärke feldmässig befestigte Stellungen ist verschieden, je nachdem sie „flüchtig hergestellt, oder in tagenlanger Arbeit mit allen Mitteln ausgebaut sind”. In verband daarmee zal zich dus ook „der Angriff „verschieden gestalten”, zegt daarna pt. 313. Voor den aanval op een in stelling staanden vijand maken de Duitschers dus zelfs nog gradueel verschil in verband met den tijd, dien de verdediger heeft gehad om zijn stelling in te richten!

In pt. 318 wordt er weer de aandacht op gevestigd, dat de omvatting de meest werkzame aanvalswijze is. „Eine solche ist stets anzustreben”. Alleen als omvatting, om welke reden ook, niet mogelijk is, moet de frontaanval worden toegepast.

Volgens ptn. 321 en 322 achten de Duitschers het volstrekt niet uitgesloten den aanval *in één dag* tot een resultaat te brengen. Gelukt het niet, dan moet de nacht gebruikt worden, om de Infanterie tot dicht* bij den vijand vooruit te brengen; zoo noodig moeten nog meer nachten worden gebruikt om den stormafstand te bereiken.

We zien dus, dat de Duitschers wel degelijk onderscheid maken tusschen: een aanval in het ontmoetingsgevecht, waarbij de vijand zelf nog *in beweging* is; een aanval op een vijand in stelling, die nog slechts *vluchtig* is ingericht; en een aanval op een vijand in stelling, „die in het „bezit is van alle strijdmiddelen, een oordeelkundig stelsel van infan- „terie- en mitrailleurvuur en artillerievuur heeft voorbereid en van „alle moderne waarnemings- en verbindingsmiddelen gebruik maakt „om die vuren in werking te brengen en te houden”. Zelfs een ontwikkeling in eens vanuit de marschecolonne tot den aanval wordt nog

¹⁾ Cursiveering van mij.

mogelijk geacht. Verder wordt steeds in de eerste plaats aanbevolen, den vijand omvattend aan te grijpen.

Dat is toch *heel andere taal* dan men vindt in de Fransche voorschriften en nu niet bepaald in overeenstemming met de Fransche opvattingen, die *steeds en onder alle omstandigheden zeer voorzichtig en langzaam vooruitgaan voorschrijven!* Wel bevelen ook de Duitschers voor moeilijke omstandigheden voorzichtigheid aan, maar *zij laten ook nog ruimte tot snel, doortastend optreden en dat is bij de Franschen absoluut uitgesloten.* Zij regelen alles en bereiden alles nauwkeurig voor naar het voorbeeld van den aanval in den loopgravenoorlog.

Lezen we verder, welke de Fransche opvattingen zijn omtrent den opmarsch in het tweede artikel „Veiligheidsdienst” in de Mei-aflevering, blz. 297 e.v. (de marsch in de nabijheid van den vijand)¹⁾.

De naderingsmarsch is begonnen. Een noot verwijst naar blz. 137 van het eerste artikel, waar we lezen, dat de naderingsmarsch in den regel wordt uitgevoerd sprongsgewijze, van terreinafscheiding tot terreinafscheiding. Op blz. 296 zien we ook onderscheid maken tusschen de nadering tegenover een vijand, die in beweging is en die tegenover een in stelling zijnden vijand. In het eerste geval gaan de voorhoeden sprongsgewijze vooruit en breken door omvatting, elken plaatselijken weerstand, welke de Cavalerie en Wielrijders niet hebben kunnen overwinnen. Eenmaal in gevechtsaanraking gekomen met den vijand, wordt een krachtig en zooveel mogelijk aaneengesloten vuurfront gevormd.

De voorwaartsche beweging is voorloopig uit.

Men neemt dus aan, dat de vijand, die in beweging is, plaatselijken weerstand zal bieden op verschillende punten. Die afdeelingen zijn dus niet meer in beweging! Vervolgens wordt de gevechtsaanraking tot stand gebracht, dus *de vijand, die in beweging was, is niet meer in beweging, doch heeft kans gezien zoo maar in eens een vuurfront te vormen, zonder onbestreken tusschenruimten!* Immers, volgens noot 2 op blz. 294 bestaat het verkrijgen van de gevechtsaanraking met den vijand in het vaststellen van de voorste lijn, vanwaar uit de vijand aaneensluitende vuren, dus zonder onbestreken ruimten, kan afgeven. Hoe kan die in beweging zijnde vijand dat vuurfront zoo ineens tot stand brengen? Het zal m.i. dan ook *meer aanbeveling verdienen, dat de voorhoede snel en doortastend optreedt* en die handeling *zoo spoedig mogelijk wordt gevolgd door een krachtigen aanval van de hoofdmacht.* Dan heeft men kans, het vermoedelijk nog dunne scherm te doorbreken en den opmarsch van de hoofdmacht des vijands tot het gevecht te verstoren. *Snel en doortastend optreden weegt hier nog steeds zwaarder dan „la puissance des feux!”*

Tegenover een in stelling staanden vijand wordt getracht, de voorwaartsche beweging voort te zetten, ten einde de lijn vast te stellen, waar de vijand door middel van aaneensluitende vuren zijn eersten ernstigen weerstand wil bieden. Tegenover die lijn zetten de voorhoeden

¹⁾ Zie noot op blz. 200!

zich in het terrein vast, tot dekking van het gereedstellen van de hoofdmacht voor den aanval. De taak van de voorhoede is alleen het vaststellen van de lijn, waarin geen tusschenruimten aanwezig zijn, welke niet door vijandelijk infanterievuur bestreken worden, dus — het opnemen van de gevechtsaanraking.

Heeft men nu tegenover zich een vijand, die reeds eenigen tijd gelegenheid heeft gehad, zijn stelling krachtig in te richten en de verdediging te organiseeren, dan is het volkomen juist, dat voor het breken van dien weerstand niet alleen een zekere tijd van voorbereiding noodig is, doch ook de inzet van aanzienlijke aanvalskrachten, zoowel wat personeel als materieel betreft. Maar zelfs dan overdrijve men niet, want er moet steeds aan gedacht worden, dat, *hoe langer men wacht met den aanval, ook de verdediger des te meer tijd en gelegenheid heeft, om zijn stelling in alle opzichten te versterken en de verdediging beter te organiseeren.*

Is de vijand nog slechts kort in zijn stelling, zoodat de inrichting en organisatie nog slechts vluchtig heeft kunnen plaats vinden, dan is het ook zaak, zoo spoedig doenlijk tot den aanval over te gaan en niet meer tijd te verliezen, dan uiterst noodzakelijk is. Dan moet er ook *nog wel eens wat gewaagd worden en dat doen de Franschen niet.*

De samenstelling der voorhoeden zal m.i. dan ook steeds verschillend moeten zijn. Is er bij de voorhoede, overeenkomstig de Fransche beginselen slechts eenige artillerie, een sectie of een batterij, ingedeeld, dan is de conclusie, vermeld op blz. 300, dat „het vastberaden aanvallen van de voorhoede, zonder voldoende steun van artillerie en „zonder behoorlijke voorbereiding niet meer mogelijk” is, volkomen juist. Maar daarom moet dan ook de voorhoede bij optreden tegenover een vijand, die nog niet in een stelling is, welke reeds in zekere mate versterkt en georganiseerd is, over voldoende sterke artillerie beschikken en dan zal die voorhoede wel degelijk „vastberaden (kunnen) aanvallen”!

Maar „la puissance des feux”, zoals die in den loopgravenoorlog is geworden, speelt den Franschen parten! *Ze overschatten die en verwachten, dat ze evengroot zal zijn in den bewegingsoorlog als in den loopgravenoorlog*, welke laatste hier weer duidelijk zijn invloed toont.

Niet alleen dat de Duitschers voor den bewegingsoorlog ook nog andere beginselen huldigen dan de Franschen, ook het Britsche „Voor-schrift voor het gevecht en den dienst te velde” is veel minder „star” dan het Fransche voorschrift. En het is toch niet te veel gezegd, als ik beweer, dat zoowel de Duitschers als de Engelschen óók wel eenige oorlogservaring hebben opgedaan!

Ook het Britsche voorschrift maakt wel degelijk verschil in verband met den tijd, dien de verdediger heeft gehad, om zijn stelling in te richten en de verdediging te organiseeren. Het onderscheidt den aanval in het ontmoetingsgevecht en den aanval op een tegenstander, die zijn verdedigingsmaatregelen ten minste zoover heeft kunnen treffen, dat

de artillerie, mortieren en mitrailleurs volgens een vastgesteld plan kunnen samenwerken.

Wat het ontmoetingsgevecht betreft, wordt in de eerste plaats genoemd als hoofdkenmerk, dat de vijand geen tijd had, een verdedigingsplan uit te voeren en in de tweede plaats, dat het gevecht moet worden aangegaan op een plaats en tijd, die van weerszijden niet zullen zijn voorzien, dus wanneer beide partijen in beweging waren. Dit laatste geval achten de Engelschen echter uitzondering ¹⁾. In geval van den aanval op een onvoldoend voorbereide stelling is volgens het voorschrift *snel en doortastend optreden* ²⁾ hoofdvoorwaarde. In geval beide partijen in beweging zijn, zullen de voorhoeden min of meer onverwacht op elkaar stuiten. De Algemeene Bevelhebber moet dan beslissen, of hij aanvallend of verdedigend zal optreden en moet daarbij het volgende overwegen:

1e. kan hij sneller ontwikkelen dan de tegenpartij, dan heeft hij kans, *de vijandelijke hoofdmacht tijdens de ontwikkeling of zelfs nog in marschformatie te verrassen* ²⁾;

2e. de onzekerheid van den vijand is even groot als de zijne;

3e. alleen om zeer gewichtige redenen mag afstand worden gedaan van de voordeelen van het initiatief.

Verder wordt betoogd, dat het dikwijls noodzakelijk zal zijn, de verschillende onderdeelen *hun gevechtstaak aan te geven, naarmate zij tot ontwikkeling kunnen worden gebracht* ²⁾. In ieder geval zal de Infanterie in den regel zelf haar weg moeten banen tot stormafstand, *zonder dat een scherm van artillerievuur voorafgaat* ²⁾.

Het gebruik der artillerie is ook verschillend bij het ontmoetingsgevecht en bij den te voren beraamden aanval. In het eerste geval zal de artillerie van de hoofdmacht oprijden onder bescherming van de voorhoede en vuren op de doelen, die door den tactischen toestand zijn aangegeven, terwijl niet meer vuurmonden in actie komen dan noodzakelijk is. De rest blijft in bewakings- of afwachtingsstelling. In den verderen loop van het gevecht gaat een deel der artillerie naar voren tot rechtstreekschen steun van de Infanterie, het onder vuur nemen van weerstandskernen, vernietigen van vechtwagens en optreden tegen aangevallenen.

In den regel zal ook het gevecht zich ontwikkelen in een aantal onderling onafhankelijke verwickelingen. Loopgraven worden slechts gebezigd, als de aanval stukt en de aanvallende troepen zich tijdelijk moeten bepalen tot het vasthouden van de bereikte lijnen en punten.

De vooraf beraamde aanval, dus op een vijand die reeds langeren of korteren tijd in stelling staat en zijn verdediging reeds heeft kunnen organiseeren, wordt door de Engelschen zorgvuldig voorbereid en staat m.i. ook zeer sterk in het teeken van den loopgravenoorlog. (*Slot volgt.*)

¹⁾ De aanleiding tot die opvatting is natuurlijk, dat de Engelschen vertrouwen, dat hun luchtstrijdkrachten steeds in staat zullen zijn, den vijandelijken opmarsch tijdig waar te nemen en te melden. Evenals voor de Duitschers zal het echter ook voor ons niet tot de uitzonderingen behooren, door het ontbreken van voldoende luchtstrijdkrachten.

²⁾ Cursiveering van mij.

De strategische waarde van Spoorwegen en Automobielen.

DOOR

B. VAN SLOBBE,

Kapitein van den Generalen Staf.

Reeds vóór 1914 was men er van overtuigd, dat de spoorwegen bij de oorlogvoering eenen belangrijken rol zouden spelen. Vast stond, dat aanzienlijke strijdkrachten, om op groote schaal te kunnen opereeren, de spoorwegen niet konden missen. Niet alleen zouden deze middelen van versneld vervoer de legers te velde moeten brengen, maar zij zouden ook moeten dienen om hen in verbinding te doen blijven met de bronnen, waaruit nieuwe gevechtskracht kon worden geput. Men rekende hen daarbij in staat de legers eene groote mate van manoeuvreervaardigheid te geven.

De oorlog 1914—1918 heeft de strategische waarde der spoorwegen nog doen stijgen.

De automobiel was in 1914 voor de strategie nog van betrekkelijk weinig belang. Gedurende den grooten oorlog is hij onder den drang der omstandigheden naar voren gekomen.

In het volgende zullen eerst de capaciteit der spoorwegen en die der automobielen worden nagegaan; daarna zal hun gebruik voor strategische doeleinden worden behandeld; vervolgens zullen in het kort het onderhoud en de beveiliging der wegennetten worden beschouwd; ten slotte zal eenige aandacht worden geschonken aan de voorbereiding der diensten van de spoorwegen en van de automobielen in vreedstijd.

Capaciteit der spoorwegen en der automobielen.

De capaciteit van eene spoorlijn is afhankelijk van het aantal sporen, het tracé, den afstand tusschen de blokstations, den aard van het materieel, het seinsysteem, het aantal en de inrichting der emplacementen.

Het gemiddeld draagvermogen van eenen wagon is 10 à 12,5 ton. Voor het vervoeren van spoorweggeschut bezigt men wagens van zeer groot draagvermogen (tot 80 ton).

Een trein van 50 wagens vervoert ongeveer 500 ton. Het laadvermogen der eenheidstreinen, gedurende den oorlog op de fronten gebruikt, bedroeg 600—800 ton.

Een goederentrein van \pm 50 wagens kan een rantsoen levensmiddelen vervoeren voor 75000 man en 20000 paarden. De munitietreinen in Frankrijk vervoerden \pm 36000 schoten van 7,5 c.M. of 6000—8000 schoten van 10,5 à 15,5 c.M.

Men onderscheidt wel militaire treinstellen voor infanterie, voor artillerie en voor cavalerie. Gedurende den oorlog 1914—1918 werden op de fronten veelal eenheidstreinstellen gebezigd. Duitschland maakte ten behoeve van zijne concentratie reeds van deze treinstellen gebruik. Zij bestonden uit 12 platte wagens, 30 goederenwagens, elk voor 40 man, en 2 personenwagens.

Op smalspoorbanen is het laadvermogen van eenen trein, afhankelijk van de spoorwijdte, 30—100 ton.

Eene gewone enkelspoorbaan heeft eene dagcapaciteit van 6000 à 7500 ton; eene dubbellijn van 12000 à 15000 ton. Een smalspoorbaan van 0,60 M. kan tot 400 ton per dag vervoeren; eene lijn van 1,00 M. 400—700 ton. De departementale baan „le Meusien” bij Verdun had eene dagcapaciteit van \pm 400 ton. Deze capaciteit is vóór de groote Duitse aanvallen van 1916 op 1300 ton gebracht; gedurende de aanvallen op 2000 ton. In Mei werden er 71000 ton en 53000 man, waarvan de helft gewonden, mede vervoerd. Om de capaciteit van eene lijn van 1,00 M. belangrijk op te voeren zijn aanzienlijke verbeteringen noodzakelijk.

Voor het vervoer van eene divisie heeft men, afhankelijk van de hoeveelheid ingedeelde artillerie, 25 à 40 treinen, voor een legerkorps gemiddeld twee- à driemaal dit aantal noodig.

Langs eene dubbellijn vervoert men op den duur per dag niet meer dan een dertigtal treinen in elke richting. Deze capaciteit kan echter tijdelijk aanzienlijk worden opgevoerd. De Franschen geven aan, dat langs eene lijn hoogstens vier divisies per dag over een afstand van 300 à 400 K.M. kunnen worden verplaatst.

De Duitschers rekenden er voor hunne concentratie op, dat de maximum capaciteit eener dubbellijn 1 trein per 20 minuten, die eener enkellijn 1 trein per 40 à 60 minuten bedraagt en dat men bij zulk een hoog opgevoerd verkeer per dag 4 uur rust moet indeelen om onregelmatigheden te kunnen herstellen.

De in- en uitlaadplaatsen van eene spoorlijn liggen in de diepte verspreid. Moeten groote troepenafdeelingen per trein worden vervoerd, dan dienen zij in het algemeen dus eerst over de inlaadplaatsen te worden verdeeld; na de uitlading moeten zij weer worden samengetrokken. Hiermede, met de voorbereiding der vervoeren en met het in- en uitladen, gaat veel tijd verloren. Om deze reden bepaalde het Fransche G.Q.G. in December 1917, dat het vervoer van eene divisie en van een legerkorps per spoor slechts zou geschieden over afstanden van meer dan respectievelijk 75 en 100 K.M. Beneden deze afstanden werd alleen de infanterie per trein vervoerd met dien verstande, dat beneden 20 K.M. geen treinvervoer plaats had.

Heeft men de keuze tusschen spoorwegvervoer en vervoer met automobielen, dan kiest men voor de grootere afstanden den spoorweg. Op afstanden beneden 100 à 150 K.M. is het vervoer met auto's

sneller gedurende de eerste dagen. Houdt het vervoer langer dan vier dagen aan, dan geeft de spoorweg een sneller vervoer.

Op behoorlijke emplacementen vordert het laden van eenen infanterietrein ruim 1 uur, van eenen artillerietrein \pm 2 uur; het ont-laden kan plaats hebben binnen het uur.

In Duitschland zou de praktijk hebben aangetoond, dat men voor het laden van eenen trein ook onder gunstige omstandigheden 2 uur moet rekenen.

De automobielen staan, wat capaciteit en economisch gebruik aangaat, achter bij de spoorwegen.

500 ton kunnen worden vervoerd door:

een trein van 50 wagens, lang 350 M., snelheid 25 K.M., bediening 7 à 8 man;

160 à 180 3 tons auto's, colonnelengte 4 K.M., snelheid 15 K.M., bediening 350 man;

100 5 tons auto's, colonnelengte 1,6 K.M., snelheid 15 K.M., bediening 150 man.

Voordeelen van het vervoer met automobielen zijn, dat het minder gemakkelijk te spioneren is dan dat langs spoorwegen en dat men het kan doen plaats hebben over het gewone wegennet, zoodat het soepeler is dan het vervoer met treinen. Het bezwaar, dat het spoorwegvervoer gemakkelijk kan worden waargenomen, kan worden ondervangen door vervoeren, die geheim moeten blijven, bij duisternis uit te voeren of met bedekte wagens (gesloten of gecamoufleerd), waardoor de vijand niet kan vaststellen of aan- dan wel afvoer plaats heeft.

Daar automobielecolonnes zeer kwetsbaar zijn, moet, wanneer zij zich niet voldoende veilig kunnen bewegen, het vervoer ermede zoo mogelijk gedurende de duisternis plaats hebben. Spoorlijnen zijn over hare geheele lengte onafgebroken blootgesteld aan luchtaanvallen.

Beneden 20 K.M. wordt geen infanterie met auto's vervoerd, beneden 60 K.M. geen bereden artillerie. Gewoonlijk zullen, wanneer de infanterie met auto's wordt verplaatst, de artillerie en de treinen moeten marcheeren.

Voor vrachtvervoer met auto's mag, volgens de Fransche voorschriften, op geen grooteren dagafstand dan 60—80 K.M. worden gerekend. Boven 80 K.M. acht men een dubbel stel auto's noodig. Wij nemen aan, dat, als de afstand van het eindstation tot de aanvullingsplaatsen niet meer dan \pm 50 K.M. bedraagt, men voor de verbinding (heen en terug) met één stel auto's kan voldoen. Is de afstand grooter, dan zal dus een dubbel stel noodig zijn.

Ofschoon de Fransche voorschriften den maximum dagafstand voor autocolonnes op 150 K.M. stellen, werden bij troepentransporten meermalen afstanden van 250 K.M. per dag afgelegd. Een trein legt gemakkelijk 400 K.M. en meer per dag af.

De Fransche voorschriften stellen de maximum snelheid van auto-

colonnes op 15 K.M. Zij rekenen er op, dat $\pm 20\%$ der auto's buiten bedrijf is om te worden hersteld of nagezien en dat na eenen grooten marsch $\pm 10\%$ uitvalt wegens motordefecten.

De capaciteit der spoorwegen van een land is vrij nauwkeurig door eenen tegenstander vast te stellen. Het net is volledig bekend; de capaciteit der emplacementen is op te nemen; betreffende het rollend materieel en het personeel zijn voldoende betrouwbare gegevens beschikbaar.

De aanleg van nieuwe lijnen is niet in korten tijd en niet in het geheim mogelijk. Men zal er echter rekening mee moeten houden, dat een land van bondgenooten materieel en personeel ter beschikking krijgt. In den oorlog 1914—1918 stond Duitschland aan zijne bondgenooten tijdelijk 5500 locomotieven en 180000 wagens af. Ook wat het personeel betref, sprong Duitschland overal bij. In 1918 waren 370.000 man van Duitschland werkzaam bij de spoorwegen op het Westfront, het Oostfront, Servië, Bulgarije, Rumenië, Turkije, Palestina, enz.

De capaciteit der automobielformaties van een land is minder gemakkelijk vast te stellen. Men kan misschien nagaan, over welke militaire formaties een rijk terstond beschikt, maar men zal onkundig blijven van het aantal colonnes, die bij mobilisatie zullen worden gevormd.

Ook in den loop van eenen oorlog kan men vrij snel nieuwe formaties samenstellen.

Beschikte Frankrijk einde Augustus 1914 over 6000 auto's met 15000 chauffeurs, bij het einde van den oorlog waren 95000 auto's in gebruik, waarbij 115000 chauffeurs waren ingedeeld.

De taxis van de Marne vervoerden een vijftal bataljons infanterie van eene divisie, die ter versterking van het leger van Manoury te Parijs was aangekomen, naar het front.

In April 1915 werd gevormd de „*réserve générale automobile*”, die uit 4 afdeelingen van 3 groepen van 4 sectiën bestond. Deze reserve telde, alles inbegrepen, ongeveer 1000 vrachtauto's. In Mei 1915 was elke afdeeling op 6 groepen gebracht. De capaciteit van zulk eene afdeeling bedroeg 7000 man — de infanterie eener kleine divisie — of 800 ton materieel.

Geleidelijk werd de organisatie uitgebreid. In 1918 beschikte men over 20 afdeelingen, waarvan er 12 ter beschikking van het opperbevel waren en 8 onder de commandanten der legergroepen behoorden. De 12 afdeelingen van het opperbevel waren in 4 reserves ondergebracht. Het opperbevel kon tegelijk verplaatsen 84000 man of 10000 ton materieel. In de praktijk konden deze aantallen niet in eens worden vervoerd, omdat een deel der reserves voor andere doeleinden hard noodig was of te ver af stond om snel te kunnen worden aangetrokken. Op het einde van den oorlog beschikte het Fransche opperbevel bovendien over

2 afdelingen, die elk de artillerie van eene divisie met verminderde bespanning konden vervoeren.

Het vervoer van artillerie met verminderde bespanning door middel van autocolones moet volgens de Fransche voorschriften uitzondering blijven.

De capaciteit van de geheele automobielreserve in handen van het Fransche opperbevel was betrekkelijk gering. Zij stond nog niet gelijk met die van eene dubbelspoorlijn, welke laatste bovendien een dagvervoer over aanzienlijk grootere afstanden veroorlooft.

Hadden de geallieerden in den herfst van 1918 op het Westfront meer dan 200.000 auto's, Duitschland had slechts 40.000 auto's over alle fronten verdeeld. Gebrek aan grondstoffen belette een snellen aanmaak. Toch had Duitschland op het laatst van den oorlog van zijn 40.000 auto's nog een deel aangewezen als reserves voor troepenvervoer.

Daar de autocolones van de gewone wegen moeten gebruik maken, ondervinden zij bij verplaatsingen dikwijls groote moeilijkheden, zoodat zij een snel vervoer minder goed waarborgen dan de spoorwegen dit doen. Gedurende meerdere operatiën werd dit door de Franschen ondervonden. Bij den aanvang van groote offensieven op het Westfront (16 Juni 1915, 24 September en 6 October 1915, 16 April 1917 en 18 Juli 1918) stonden autocolones gereed om troepen in reserve snel te kunnen verplaatsen; de opmarschwegen waren behoorlijk verkend. Meerdere malen werden dan tijdens de vervoeren de auto's geruimen tijd opgehouden achter lange colonnes paardenvoertuigen, artillerie, enz., zoodat de gelegenheid, om door het snel inzetten van troepen voordeelen te behalen, niet voldoende kon worden benut. 18 Juli 1918 versperde de divisietrein van de Marokkaansche divisie in het woud van Villers—Cotterets den weg aan de autocolones, die infanterieversterkingen aanvoerden. 27 September 1918 werd in de Amerikaansche zone het vervoer met auto's onder soortgelijke omstandigheden vertraagd.

Strategische voorzorgsmaatregelen, Mobilisatie, Concentratie, Strategische overvalling.

De vervoeren ten behoeve van de strategische voorzorgsmaatregelen zullen in den regel per trein geschieden.

Automobielen zullen voor snel vervoer van detachementen en materieel naar ten opzichte van het spoorwegnet minder gunstig gelegen plaatsen wellicht diensten kunnen bewijzen. Zij zullen ongetwijfeld van hooge waarde kunnen zijn om mede snel troepen te verplaatsen, die tegen strategische overvallingen moeten waken.

De afdelingen, bestemd voor den dekkingsdienst op grootere schaal, eischen in het algemeen spoorwegvervoer. In 1914 werden in Frankrijk de dekkingsafdelingen tusschen 31 Juli en 3 Augustus met 573 treinen naar de grenzen gevoerd. Het terugvoeren van de vredestroepen naar hunne garnizoenen vroeg 56 treinen.

Op den 1en en 2en mobilisatiedag liepen in Duitschland 1440 in vreedestijd vastgestelde transporten ten behoeve van de grenskorpsen, het vervoer der cavaleriedivisiën en der gemengde brigades, die — van elk korps één. — snel naar de concentratiegebieden werden gezonden.

In het liniegebied Keulen kwamen op die dagen 175 treinen samen, waarvan een groot deel in enkele uren door de spoorwegautoriteiten in de vastgestelde regeling moest worden ingelegd, omdat men, met het oog op geheimhouding, vóór de mobilisatie niet had bekend gemaakt, dat deze treinen moesten loopen.

Frankrijk had in Augustus 1914 4 groepen autobussen voor het verplaatsen van strategische detachementen. Elke groep kon 1000 man laden. De troepen, met deze groepen vervoerd, namen deel aan de dekking der mobilisatie in de Ardennen; daarna waren zij ingedeeld bij het cavaleriekorps Sordet.

Voor de mobilisatie is men, wegens de groote aantallen te vervoeren personen en paarden, in hoofdzaak op de spoorwegen aangewezen. Andere middelen van versneld vervoer zullen hierbij slechts eenen ondergeschikten rol spelen. De capaciteit van de autocolones, waarover men terstond kan beschikken, is betrekkelijk gering. De automobielen en in een waterrijk land de vervoermiddelen te water zullen echter moeten bijspringen, indien belangrijke gedeelten van het spoorwegnet niet bruikbaar zijn, b.v. doordat de tegenstander er in slaagde vernielingen uit te voeren of spoorlijnen af te snijden.

Het mobilisatievervoer door middel van de spoorwegen heeft plaats met vóór- en volgtreinen of met eene bijzondere dienstregeling. Soms wordt in 2 gedeelten gemobiliseerd. Men begint dan met het oproepen van eenige jonge lichten, terwijl ook de vordering van paarden en automobielen aan de eigenlijke mobilisatie kan voorafgaan.

Bij de Deutsche mobilisatie zouden, volgens het plan, de spoorwegen op den 1en en 2en mobilisatiedag zich zelf moeten mobiliseeren (stopzetten goederenvervoer; uitlading volle wagens, voorzoover noodig voor de militaire transporten; in orde brengen wagens voor troepenvervoer; verschuiving materieel en personeel; inrichten van emplacements, enz.). Bovendien zouden gedurende die dagen de transporten voor de mobilisatie en de hoogst noodige transporten voor de grens- en de spoorwegbeveiliging plaats hebben.

Deze transporten naar de grenskorpsen waren echter, zooals reeds is gebleken, van vrij grooten omvang.

Gedurende de eerste dagen kon het personenverkeer vrijwel onbelemmerd doorgaan. Van den 2en op den 3en mobilisatiedag trad de militaire dienstregeling geheel in werking; daarna werden burgers slechts vervoerd voorzoover voor hen plaats was in enkele militaire lokaaltreinen. Toen de groote concentratievervoeren begonnen, vielen op de voor de concentratie belangrijke lijnen ook deze treinen.

De vervoeren ten behoeve van de grenskorpsen hadden vooral van den 3en tot en met den 5en mobilisatiedag plaats. In den avond van

den 5en mobilisatiedag vingen de groote concentratievervoeren aan; de grenskorpsen moesten toen tot den 13en dag wachten op verdere transporten voor hunne mobilisatie, daar de mobilisatievervoeren gedurende dien tijd zeer werden ingekrompen.

Het economische leven ondervond veel hinder van het grootendeels stopzetten van het gewone verkeer. Vooral de levensmiddelenvoorziening en het in bedrijf houden van fabrieken schenen spaak te loopen, zoodat er zoo goed mogelijk in moest worden voorzien. Na afloop der concentratie werd de toestand weer dragelijk.

In Frankrijk eindigden de groote mobilisatie-transporten den 3en dag; tot den 27en dag hadden echter nog mobilisatie-transporten plaats.

Het snelle verloop van de Nederlandsche mobilisatie is bekend.

Ook voor de concentratie moeten de spoorwegen het voornaamste werk verrichten.

De Deutsche concentratie was 14 Augustus 1914 grootendeels, 17 Augustus vrijwel geheel voltooid. Naar het Westen werden vervoerd ongeveer 1.500.000 man en 600.000 paarden, omvattende het opperbevel, 7 legerstaven, 31 legerkorpsen, 10 cavaleriedivisiën, 15 gemengde landweerbrigades; bovendien de zelfstandige legertroepen. Per actief legerkorps waren \pm 140 treinen, voor eene cavaleriedivisie 30 treinen noodig. Het vervoer had plaats over 13, van elkaar onafhankelijke dubbelspoorlijnen; in het opmarsgebied moesten ook enkellijnen worden gebezigd.

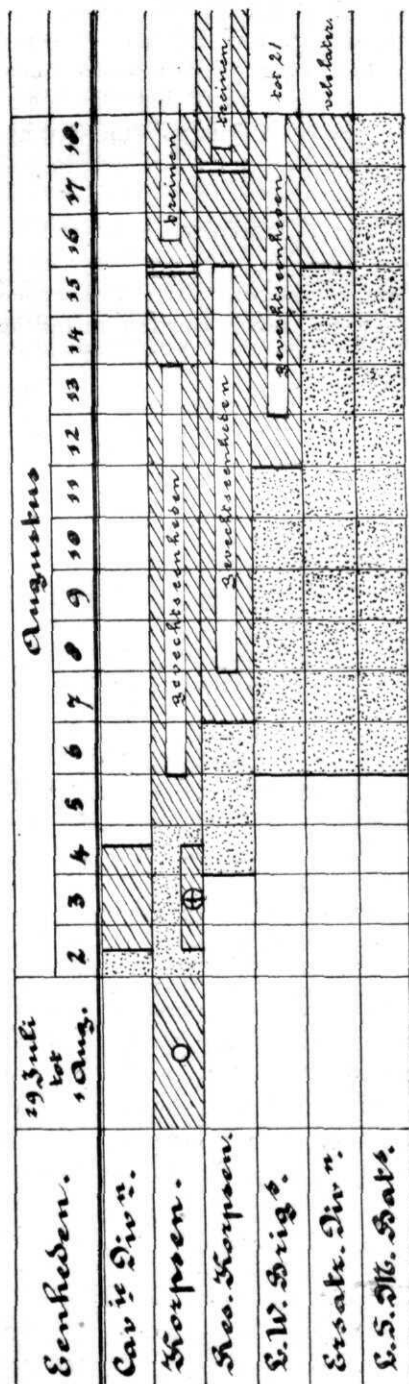
Ten einde de vervoercapaciteit der spoorlijnen geheel te kunnen benutten, moest de uitlaadcapaciteit in het concentratiegebied hier en daar worden opgevoerd. Daartoe werden reeds op den 1en mobilisatiedag naar verschillende stations spoorwegtroepen met vakwerkmaterieel gezonden om door het aanleggen van hulpperrons de snelheid van uitladen der voertuigen en paarden te bespoedigen.

Over sommige lijnen werden 5 korpsen aangevoerd. De meeste dubbelbanen vervoerden 2, andere 3 korpsen tegelijk. Per korps werden 20 treinen per dag beschikbaar gesteld, zoodat soms over eene lijn 60 treinen per dag gingen. De treinen van de beide divisiën van een korps reden afwisselend, zoodat voor iedere divisie 2 uur tusschenruimte tusschen de transporten bleef, hetgeen voldoende was voor de uitlading.

De grafiek geeft een overzicht van den duur der Deutsche transporten.

Bij de actieve korpsen hebben de laatste concentratievervoeren op verschillende data plaats. Bij het 1e leger zijn de gevechtseenheden den 12en ontladen en de treinen den 15en. De meer Zuidelijke legers waren later gereed. De vervoeren der gevechtseenheden van de reservekorpsen, behoorende bij het 1e leger, eindigden 14 Augustus; bij de Zuidelijke legers waren deze vervoeren eerst op 17 Augustus geëindigd.

Grafiek van de Duitse Mobil. en Concentratievervoeren in 1914.

vervoer bekings-
brigades.

vervoer bekings-
korpsen. ber grens-

concentratie.

mobilisatie.

vervoer bekings-
korpsen.

vervoer bekings-
brigades.

vervoer bekings-
korpsen. ber grens-

vervoer bekings-
korpsen tot 21
september

Het Duitsche opperbevel stond in het algemeen gedurende den opmarsch geene groote wijzigingen in het concentratievervoer toe. Echter werden bij het 7de leger de uitladings-zônes van het XI^{ve} en van het XIV^{ve} reserve-korps naar het Noorden verschoven en werd het XV^{ve} korps reeds 7 Augustus van Straatsburg naar het Zuiden vervoerd in verband met een offensief, door de Franschen in den Elzas ondernomen.

Bij het 1e leger werd de uitlading van deelen der korpsen in tweede linie naar voren verlegd, toen de korpsen in 1e linie reeds in beweging werden gezet, vóórdát de res. korpsen geheel waren uitgeladen. Ook bij het 2e leger werden uitladingen naar voren gebracht.

De Fransche concentratie begon 6 Augustus, was 13 Augustus grootendeels geëindigd en 19 Augustus vrijwel geheel voltooid (12 Augustus was rustdag).

Het vervoer, dat 4300 treinen omvatte, liep langs 10 hoofdlijnen naar 10 „gares régulatrices”. De Franschen ondervonden de bezwaren van hun spoorwegnet, waarvan bijna alle belangrijke lijnen zich te Parijs concentreeren, terwijl bij de concentratie troepen uit alle deelen van het rijk naar de Noord- en de Noordoostgrenzen moesten worden vervoerd. Eene bezwarende omstandigheid was, dat tijdens de concentratievervoeren reeds operatieve vervoeren moesten plaats hebben.

Over het algemeen werd per 2 legerkorpsen over 1 lijn beschikt. De onderdeelen van deze legerkorpsen werden tegelijk vervoerd, waarbij elk korps zijn eigen inladings- en zijn eigen uitladingszône had.

De „gares régulatrices” lagen 100 à 200 K.M. van de grens. Tot deze stations was het vervoer vastgelegd. Verder konden tot de uitlaadstations veranderingen worden aangebracht. De grenzen, waarbinnen het vervoer kon worden gewijzigd, waren dus niet ruim. Voor de groepeerings der legers was deze regeling dus zonder waarde.

Bij de Fransche concentratie was echter een strategische variant mogelijk. De uitladingsstations van 2 legerkorpsen van het 4e leger konden in plaats van in de streek Joinville—Gondrecourt—Sorcy worden genomen in het rayon Suippes—Ste Ménéhould—Révigny. Hierdoor kon dit leger in plaats van in de richting van Woëvre, Zuid van Verdun, worden ingezet in de richting van de Maas tusschen Verdun en Sédan. De zône van het 5e leger kon dan tegelijkertijd eenigszins naar het Noordwesten worden verschoven.

Gedurende de concentratie kan men zoo noodig van rokades gebruik maken. Aan Fransche zijde was daarvoor de dubbellijn Epinal-Mirecourt-Neufchâteau-Ste. Ménéhould-Liart-Hirson geschikt.

De Duitschers hadden dwars door de 13 spoorlijnen, die voor hunne concentratie werden benut, 4 dubbele dwarsverbindingen (over

de Eifel, aan beide zijden van den Rijn en over Karlsruhe—Frankfort—Gieszen—Keulen). Langs deze lijnen meenden zij in 3 dagen de vechttroepen van een viertal korpsen van den eenen naar den anderen vleugel te kunnen vervoeren.

Op den 10en mobilisatiedag begon de vorming van 3 wagenreserves voor totaal 7 korpsen. De chef van den dienst der veldspoorwegen had deze reserves ter beschikking voor eventueele verschuivingen, die de opperste legerleiding zou verlangen. De reserves werden geplaatst respectievelijk achter den linkervleugel, aan den midden- en neder-Rijn, in het gebied der spoorwegdirectiën Münster en Cassel. Zij werden gevormd uit leeg materieel, dat, uit het concentratiegebied teruggaande, na een bepaald tijdstip mocht worden opgehouden.

Versterking van den rechtere vleugel was mogelijk door een leger uit te laden achter de legers, die reeds op den Noordelijken vleugel stonden of door het brengen van krachten tot de Belgische grens, nadat de voorwaartsche beweging was ingezet.

De Engelsche troepen, die in 1914 in Fransche havens ontscheepten, werden in 339 treinen vervoerd. Gare régulatrice was Chaulnes.

In België waren de concentratievervoeren in vredetijd onvoldoende voorbereid. 1 Augustus werd besloten met het veldleger op te marcheeren in de richting Luik. De minister van spoorwegen verklaarde, dat het te laat was om het vervoer van het geheele leger naar de streek Landen of Thienen mogelijk te maken. Men moest genoegen nemen met Thienen en dan nog moesten de vervoeren aanzienlijk worden ingekrompen. 4 Augustus begon het vervoer van de 1e en de 5e divisie per trein; de 2e en de 6e divisie moesten marcheeren, daar er geen voldoende rollend materieel beschikbaar was.

Het innemen der afwachtingsopstelling door de Nederlandsche weermacht verliep in 1914 uitstekend. Verschillende mogelijke concentraties waren voorbereid en konden ongetwijfeld snel worden uitgevoerd.

In Frankrijk is men van oordeel, dat men in de toekomst voor eene eventueele concentratie zeer aanzienlijke varianten kan invoeren en bovendien eene groote reserve kan achterhouden. Het spoorwegnet zou daartoe ongetwijfeld in staat stellen.

De strategische overvalling, die om verschillende redenen kan worden ondernomen, zal ook tot doel kunnen hebben het verstoren der mobilisatie en concentratie van den tegenstander door het verbreken van diens verbindingen. Teneinde de eigen concentratie en offensieve bewegingen te vergemakkelijken zal men somtijds zijn toevlucht nemen tot eene strategische overvalling, die den vijand moet beletten belangrijke deelen van zijn spoorwegnet te vernielen of rollend materieel af te voeren.

Voor het vervoer der troepen, bestemd voor de strategische overvalling, zullen auto's goede diensten kunnen bewijzen. Op het vervoer van troepen met auto's in niet door eigen troepen afgesloten terreinen wordt teruggekomen. Heeft de overvalling op groote schaal plaats, dan zal men van de spoorwegen gebruik moeten maken.

Bij den overval van Luik overschreden 36 uur na de aanbieding van het Duitsche ultimatum aan België 6 gemengde brigades op versterkten vredesvoet en 3 cavaleriedivisiën de Belgische grens. De brigades waren per trein aangevoerd uit Brandenburg, Halberstadt, Keulen, Schwerin, Hannover en Kassel.

Eene overvalling, waarbij van de spoorwegen wordt gebruik gemaakt om diep in het vijandelijk land te dringen, belooft in het algemeen weinig succes. Al zijn de spoorwegen niet vernield, de bediening ervan door het personeel zal niet plaats hebben.

Operatieplan, Strategische aanval en verdediging, Operatielijnen, Vervoer tijdens de operatiën.

Het operatieplan is voor een groot deel afhankelijk van het spoorwegnet. Eene uitstekende kennis van het eigen en van het vijandelijk net is noodzakelijk om te kunnen berekenen, wat men zelf kan bereiken en wat men van den tegenstander kan verwachten. De berekeningen, waartoe men komt ten opzichte van mogelijke eigen handelingen, kunnen vrij nauwkeurig zijn, ofschoon de vijandelijke luchtstrijdkrachten door het vernielen van vitale deelen der spoorwegen zeer storend kunnen ingrijpen. Het belang der bescherming van de spoorwegen tegen luchtaanvallen springt in het oog. De bedoelde berekeningen krijgen een zeer speculatief karakter voor zoover zij moeten uitgaan van de spoorwegen, waarover men niet terstond meester is. Kan men de eigen concentratie theoretisch opbouwen, het verloop der daarop volgende handelingen tot de ontmoeting met 's vijands hoofdkrachten zal voor den strategischen aanvaller niet met zekerheid zijn vast te stellen, voorzover dit plaats heeft in het vijandelijk gebied. De mate van vernieling der spoorwegen aldaar is van veel belang.

Vóór den slag aan de Marne waren de legers van den Duitschen rechtervleugel door de vernielingen in het Belgische en in het Fransche spoorwegnet in ongunstige omstandigheden. Deze legers waren op een gegeven oogenblik op 5 dagmarschen van hun spoorwegeindstations. Verplegingsbehoeften en munitie konden slechts in onvoldoende mate worden aangevoerd; de verdere aanvoer had tijdelijk niet plaats. Eerst half September was het Fransche net weer voor den Duitschen aan- en afvoer bruikbaar. Hierdoor was de kracht van de bedoelde legers, vooral van het leger van Von Kluck, beduidend verminderd. Het gebrek aan munitie en de onvoldoende levensmiddelenvoorziening deden met de vermoeidheid tengevolge van de geforceerde marschen hun invloed gevoelen. Het schijnt, dat ook deze factoren zich bij het nemen

van het besluit der Duitschers om van de Marne terug te gaan hebben doen gelden.

Ook de wijze, waarop de vijand van zijn spoorwegnet zal gebruik maken, is niet vooraf nauwkeurig te bepalen.

Toch geeft het vijandelijk net over het algemeen een beeld van de plannen van den tegenstander, vooral indien in het net spoorlijnen voorkomen, die klaarblijkelijk in hoofdzaak om strategische redenen zijn aangelegd. Natuurlijk blijft de mogelijkheid bestaan, dat de vijand de plannen, die noopten tot den aanleg van bedoelde lijnen, heeft gewijzigd.

Daar men echter in groote lijnen zal weten in welke richting de vijandelijke strijdkrachten zullen worden ingezet, geeft het spoorwegnet waardevolle aanwijzingen betreffende de concentratie.

Mede uit het beloop van het Fransche spoorwegnet maakte Von Moltke vóór 1870 op, dat de Franschen in de lijn Metz—Straatsburg, waarschijnlijk in 2 groepen, zouden concentreeren.

De ontwikkeling van het D. spoorwegnet na 1870 legde de ontwikkeling van het operatieplan tegen Frankrijk bloot.

Geleidelijk werden lijnen verbeterd en andere aangelegd, waaruit men de conclusie kon trekken, dat de Duitschers hunne concentratie steeds meer Noordelijk wilden uitbreiden.

De ontwikkeling van het net na 1897 wees er op, dat zij bij een oorlog op twee fronten, tegen Frankrijk snel wilden kunnen optreden. Nadat het Lotharingsche net was voltooid, kwamen een twaalfstal dubbelsporen uit op de transversaallijn Straatsburg—Metz—Diedenhoven—Luxemburg.

De uitbreiding van het net in de richting van onze grens, waar tusschen Zevenaar en Roermond 5 dubbelsporen de uitloopers van het Westfaalsehe net vormden, maakte het waarschijnlijk, dat de Duitschers het plan hadden opgevat met hunnen rechtervleugel door ons land te gaan. De Duitschers hebben voor hunne concentratie in 1914 mede van het net Noord van Aken gebruik gemaakt.

Ook het veldtochtsplan der Russen was uit de ontwikkeling van hun spoorwegnet af te leiden. Zij beoogden de verdediging van den Weichsel in Polen en ondernemingen tegen Oost-Pruisen en Galicië. Het spoorwegnet moest hun daarom in staat stellen uit het concentratiegebied Oost van den Weichsel troepen te vervoeren naar de vleugels. Vooral na 1910 heeft men, met behulp van Fransch geld, zijdelingsche verbindingen aangelegd. Wel had men in 1914 de voorgenomen uitbreiding nog niet geheel uitgevoerd, maar toch konden de Russen vrij snel opmarcheeren. Zij beschikten toen over de hoofdlijnen Wilna—Warschau en Minsk—Brest Litowsk—Iwangerod. In de richting van Oost-Pruisen liepen zijlijnen naar Kowno, Suwalki, Lyck en Mlawa; in de richting Galicië naar Rowno, Kowel, Cholm en Lublin.

(Slot volgt.)

Nogmaals: Wilde Schlieffen Nederland overweldigen? ¹⁾

DOOR

WOLFGANG FOERSTER,

*Oberarchivrat am deutschen Reichsarchiv,
Oberstleutnant a.D.*

Kapitein J. J. G. Baron van Voorst tot Voorst heeft in het Januari-nummer van dit tijdschrift een repliek gepubliceerd op mijn artikel in de Deutsche Allgemeine Zeitung No. 565 van 30 November 1924. Ik veroorloof mij, hierover het navolgende op te merken:

1. Kapitein van Voorst wil niet alleen mijn gezichtspunten slechts met sterk voorbehoud aanvaarden. Hij openbaart m.i. veeleer zijn ware opvatting, waar hij schrijft, dat „de Duitsche invasie Nederland drie jaar boven het hoofd gehangen heeft”. Hij ignoreert met dezen zin het door mij vastgestelde historische feit, dat graaf Schlieffen Nederland *niet* heeft willen *overweldigen*, geen „invasie” in zijn plan opgenomen heeft. Hij eischt de volledige openbaarmaking van Schlieffen's „Denkschrift” van December 1905 door het rijksarchief. Het ligt vanzelfsprekend buiten mijn bevoegdheid, mij hierover uit te laten. Zooveel echter mag ik wel mededeelen, dat *niet* het weinige, wat Schlieffen over het betreden van Nederlandsch grondgebied op schrift gezet heeft, de publicatie van deze „Denkschrift” zou beletten, want deze weinige mededeelingen heb ik mogen publiceeren. Het is geen „stukwerk”, en er is ook niets „gehuld in toelichtende beschouwingen”.

2. Kapitein van Voorst tracht mijn bewijsvoering te verzwakken door den nadruk te leggen op de groote moeilijkheden, die zouden zijn ontstaan door het vóórbrengen van den sterken Duitschen rechtervleugel zonder aanraking van Nederlandsch gebied, door de „enge hals van de flesch” bij en zuidelijk van Luik. Deze moeilijkheden liggen voor de hand. Ook de Duitsche legerleiding was er zich ten volle van bewust. De heer van Voorst heeft er echter m.i. een geheel verkeerde voorstelling van, hoe deze manoeuvre technisch doorgevoerd zou worden. Hij ziet over het hoofd, dat de voorwaartsbeweging van deze massa uit haar diep concentratie-gebied, dat zich achterwaarts tot op den rechter Rijnsoever uitstreckte, natuurlijk slechts trapsgewijze en in échelons geschied zou zijn. In de eerste plaats kwamen hiervoor slechts de strijdkrachten uit het rayon langs de Belgische en de Nederlandsche grens in aanmerking. Achter deze moesten dan de gedeelten uit het gebied achter-

¹⁾ Deze repliek is in het Nederlandsch vertaald door Dr. Franz Schily, te Charlottenburg, die ook het oorspronkelijke Nederlandsche artikel van Kapitein J. J. G. Baron van Voorst tot Voorst voor den heer Wolfgang Foerster in het Duitsch vertaalde.

waarts volgen, diep geëchelonneerd. De uitkomst ware vermoedelijk nauwelijks verschillend geweest van hetgeen de Duitsche legerleiding ook later, na verandering van het operatieplan tot het begin van den oorlog beoogde, door het navoeren van sterke krachten uit de Duitsche „Reichslande” per spoor achter den rechter vleugel in de streek van Aken. Het is een miskenning van mijn uitingen, indien Kapitein van Voorst veronderstelt, dat de massa van den rechter opmarchvleugel, ter sterkte van drie legers, uit het rayon van Krefeld eerst in zuidelijke en dan in westelijke richting had moeten marcheeren. Deze beweging zou natuurlijk slechts voor het noordelijkste leger noodzakelijk geweest zijn en zou technisch volstrekt niet moeilijker uitvoerbaar geweest dan degene, die in 1914 werkelijk uitgevoerd werd. Er bestond dus geen aanleiding, in het ambtelijke werk van het rijksarchief over „de grootscheepsche beweging van deze massale legergroëp” meer uit te weiden dan geschiedde.

Graaf Schlieffen heeft op ernstigen tegenstand van het Belgische veldleger aan de Maas niet gerekend. Ook geloofde hij Luik heel gauw in kort proces ten val te kunnen brengen. Hij achtte het weerstandsvermogen der Belgen en den verdedigingswil der vesting Luik niet hoog. Dat er in dit opzicht in de laatste jaren vóór den oorlog belangrijke veranderingen plaats gehad hebben, die het plan van den „Handstreich” deden opkomen, heb ik in mijn opstel in het tijdschrift „Die Kriegsschuldfrage” (Jan. 1925) aangetoond.

3. Kapitein van Voorst is er blijkbaar verwonderd over, dat volgens de herziene uitgave van mijn boek „Graf Schlieffen und der Weltkrieg”, de Duitsche rechter vleugel 30 divisiën zou tellen, terwijl ik in den eersten druk slechts van 24 divisiën gesproken had. Het verschil is heel eenvoudig verklaarbaar doordat ik vroeger de kleinere sterkte noemde, die in 1905, in geval van oorlog, feitelijk beschikbaar geweest zou zijn; terwijl ik in de herziene uitgave de hoogere sterkte noem, die in 1914 — na aanvulling van alle reservekorpsen elk met twee divisiën tot volle legerkorpsen — aanwezig geweest zou zijn. Op blz. 35 van de herziene uitgave heb ik er uitdrukkelijk op gewezen, dat de „Denkschrift” van Schlieffen in dit opzicht als „Zukunftsprogramm” moet worden opgevat.

4. Kapitein van Voorst vergist zich door aan te nemen, dat het ambtelijk werk van het rijksarchief (blz. 57) mededeelt, dat 10 landweer-brigades noordelijk van de Maas zouden *optreden*. Zij moesten ten noorden van deze rivier *volgen*. Verder hebben in 1914 niet 24 maar 26 divisiën noordelijk van de Maas geopereerd (met inbegrip van het III. Reserve-korps). Ik voer dat slechts aan, om aan te toonen, dat de massa's in de eerste linie in 1914 feitelijk niet zoo veel kleiner geweest zijn als Kapitein van Voorst onderstelt. Het is niet bekend, waar Schlieffen de acht „Ersatz”-korpsen wilde doen oprukken. Zij moesten echter in geen geval *van begin af aan* achter den rechter

vleugel „massiert”, noordelijk van de Maas volgen, maar later in den loop van de operaties achter den rechter vleugel getrokken worden. Zij konden dus voor een groot gedeelte ook ten zuiden van de Maas marcheeren.

5. Kapitein van Voorst is er ook verwonderd over, dat in den nieuwen druk van mijn boek de toelichting voor het échelonneeren in de diepte van den rechter vleugel is weggelaten, die in den eersten druk uitgedrukt was door de woorden: „om zich in de rechterflank te dekken”. Deze toelichting was echter niet, zooals hij veronderstelt, voor het *opmarcheeren* bedoeld, maar reeds voor het *voorwaarts rukken*. Hoewel deze woorden in de nieuwe uitgave niet meer voorkomen, blijft de bedoeling toch dezelfde, doordat er nadruk wordt gelegd op de noodzakelijkheid om „Antwerpen abzuschliessen”. Want een bedreiging van de rechterflank was toch slechts uit Antwerpen mogelijk. Indien ik had kunnen voorzien, dat het als tegenspraak zou kunnen uitgelegd worden, zou ik de betreffende woorden niet hebben doorgehaald.

6. Kapitein van Voorst is er verwonderd over, dat ik er geen woord van zeg, of Schlieffen het grondgebied van Nederland zou hebben ontzien, indien de Engelschen, na schending van de Nederlandsche neutraliteit, in Antwerpen zouden zijn geland. Het antwoord is eenvoudig: ik schrijf niets, wat ik niet weet. Graaf Schlieffen heeft zich hierover in de mij bekende schriftelijke mededeelingen niet uitgelaten. Ik zou mij kunnen voorstellen, dat zijn hoop, Nederland in geval van oorlog aan onze zijde te zien, ook op de verwachting gebaseerd was, dat Engeland door een landing in Antwerpen, de neutraliteit van Nederland zou schenden. Bovendien dunkt het mij in dit verband niet overbodig op te merken, dat de mogelijkheid van het betreden van Nederlandsch grondgebied *uitsluitend* in de overwegingen van Graaf Schlieffen en niet in de beschouwingen van de politieke leiding een rol gespeeld heeft. Tusschen den chef van den generalen staf en de politieke leiding is over deze dingen nooit gesproken. En het is aan de politieke leiding absoluut onbekend gebleven, dat de chef van den generalen staf met deze mogelijkheid rekening gehouden heeft.

7. Het is juist, dat de versterking van den Duitschen linker opmarsvleugel tegelijkertijd geschiedde, toen generaal v. Moltke het betreden van Nederlandsch grondgebied onvoorwaardelijk uit de reeks van operationele mogelijkheden uitschakelde. Een oorzakelijk verband is echter niet te bewijzen en ook nauwelijks aan te nemen. In ieder geval bestond ook na dien tijd, zooals reeds opgemerkt, de mogelijkheid van een versterking van den rechtervleugel, door verschuiving van strijdkrachten per spoor uit de „Reichslande”.

8. Bij hetgeen kapitein van Voorst over de herinneringen van den Generaloberst v. Moltke schrijft, doe ik het navolgende opmerken:

De depressie in Moltke's gemoedstoestand was in November 1914 dezelfde als in den zomer van 1915. Het is dus m.i. zonder beteekenis, dat ik zijn, in November 1914 geschreven, korte aantekeningen over de voorgegeven plannen van Schlieffen tegen Nederland niet vermeld heb. Ik heb die mededeeling als onderwerp van mijn onderzoek gekozen, waarin hij *uitvoerig* over deze dingen spreekt. Indien Moltke zijn mededeelingen op de ambtelijke stukken gebaseerd had — het is immers mogelijk, dat ze voor hem toegankelijk waren; ik weet het niet — dan had hij onmogelijk zoo positief onjuiste mededeelingen kunnen doen, als helaas geschied is. Zij zijn slechts verklaarbaar door zijn psychische ineenstorting en de daarmede in verband staande vertroebeling van zijn herinneringsvermogen. Een persoonlijkheid, die in dien tijd in nauwe relaties met hem stond, heeft mij dien geestestoestand uitdrukkelijk bevestigd. Ik maak dan ook den, door mij als mensch hoog geëerden, Generaloberst v. Moltke geen verwijt; een des te grooter daarentegen zijne weduwe.

Kapitein van Voorst uit zijn verwondering, dat het ambtelijke werk van het rijksarchief woordelijke aanhalingen geeft uit Moltke's werk, zonder daarop den stempel van minderwaardigheid te drukken. Het ambtelijke werk heeft alleen die aanhalingen van Moltke gegeven, waarvan de juistheid door andere documenten *bevestigd* was. Dat komt volstrekt overeen met de gewoonten en de eischen van een wetenschappelijk onderzoek der bronnen.

Van hetgeen de weduwe van generaal v. Moltke beweert over het „Eingreifen gewisser Persönlichkeiten”, om het uitkomen van Moltke's herinneringen in 1919 te beletten, is mij niets bekend. In ieder geval behooren deze persoonlijkheden niet tot het „Reichsarchiv”. Indien echter het rijksarchief destijds met het voornemen dezer publicatie in kennis gesteld zoude zijn, twijfel ik niet, of het zou, zooals zijn plicht was, niet gearzeld hebben om zoo mogelijk de uitgave te beletten. Want deze publicatie heeft, zooals nu blijkt, betreurenswaardige gevolgen gehad, en ik kan het geen Nederlander kwalijk nemen, indien hij de door Moltke beweerde plannen van Schlieffen ergerlijk vindt.

Waar de heer van Voorst meent, dat het mijn bedoeling was, den goeden naam van Deutschland in Nederland in eere te herstellen, kom ik rond hiervoor uit; echter met de bijvoeging, dat ik ook geschiedschrijver ben, en als zoodanig tegen iedere poging om de historische waarheid niet te doen gelden, beslist zal protesteeren. Van dit standpunt verzoek ik den lezers van de „Militaire Spectator” mijn mededeelingen te willen opvatten.

De opkomst der lichting bij de Infanterie in één ploeg.

DOOR

J. W. VAN DER LELIJ,
Kapitein-Adjutant der Infanterie.

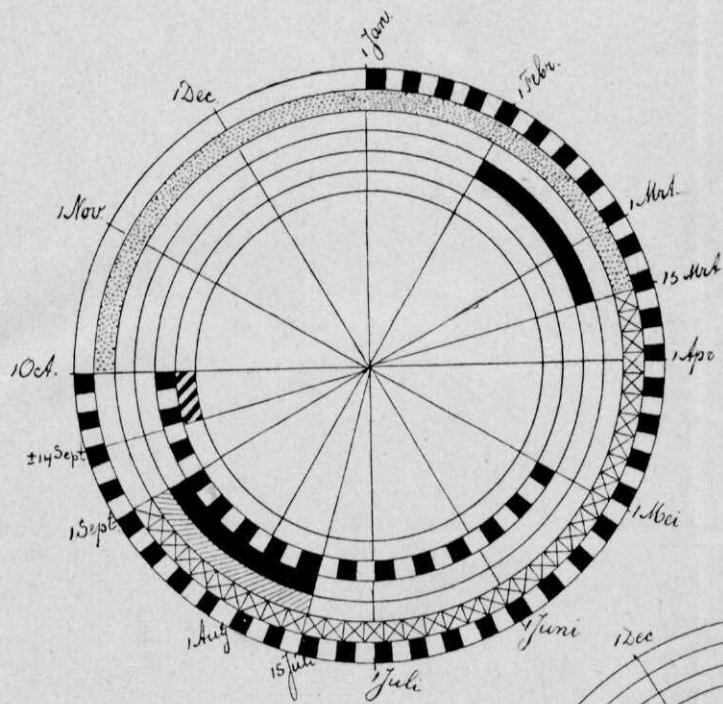
Het zal wel geen betoog meer behoeven, na de ervaringen, die hiermede reeds indertijd met de winterploeg zijn opgedaan en thans reeds weer sedert eenige jaren met ploeg II, dat het wintertijdperk zich weinig eigent voor de opleiding der recruten. Men bedenke slechts, dat de hoofdoefening in den winter een uur later moet aanvangen dan zulks in den zomer kan geschieden, dat alzoo voor de hoofdoefening, de heen- en terugmarsch naar het oefenterrein inbegrepen, slechts ongeveer 3½ uur beschikbaar is, dat de man in beweging moet worden gehouden om zijn animo niet te doen „bevroezen”, dat de eigenlijke opleiding in het terrein in liggende houding of kruipende moet geschieden, hetgeen de terrein- en weersgesteldheid niet toelaten, voorts dat de vroeg invallende duisternis een nadeeligen invloed uitoefent op den namiddagdienst, dat wegens slechte weersgesteldheid herhaaldelijk oefeningen moeten worden afgelast, men bedenke al deze ongunstig werkende factoren om de verklaring te hebben voor de aanzienlijk minder goede militaire vorming, waarin de winterploeg der lichting zich van de zomerploeg onderscheidt.

De oorzaken samenvattend, kunnen wij dus zeggen, dat het in hoofdzaak aan *de kortere dagen, de ongunstige weersomstandigheden en de ongeschikte terreingesteldheid* moet worden toegeschreven, dat de dienstplichtige, die zijn opleiding in het wintertijdperk geniet, met een tekort niet zoozeer aan „lichamelijke vaardigheid”, maar vooral aan „militaire bekwaamheid” naar huis wordt gezonden.

De nadeelen, die deze winterploeg aan onze weermacht berokkent, bepalen zich echter geenszins alleen tot een achterstand als hiervóór genoemd. Van zeker evenveel, zoo niet grooter, nadeel voor het leger moet gelden de omstandigheid, dat er in het huidig stelsel van recrutenopleiding, waarin met tusschenpoozen van slechts enkele dagen ploeg Ia, ploeg Ib, herhalingslichtingen en ploeg II elkaar opvolgen, geen tijd meer overblijft om voldoende aandacht te schenken aan de voortgezette opleiding van het kader.

Wel-is-waar wordt tegenwoordig de hoogere vorming van den beroeps-officier krachtiger ter hand genomen, hebben veelvuldig wetenschappelijke bijeenkomsten en tactische oefeningen op de kaart plaats, doch de opleiding van den troep moet in het huidig stelsel hiervan de nadeelen ondervinden. De officier kan nu eenmaal niet op twee plaatsen tegelijk zijn en het was dan ook om deze reden, dat dergelijke bijeenkomsten nimmer in het zomertijdperk werden gehouden.

Fig. 1.

Verklaring der teekens.

- dienstplichtig kader.
- zomerploeg (ploeg I^a)
- voorgeoefenden (ploeg I^b)
- winterploeg (ploeg II)
- vervolgoefeningen
- herhalingsoefeningen.

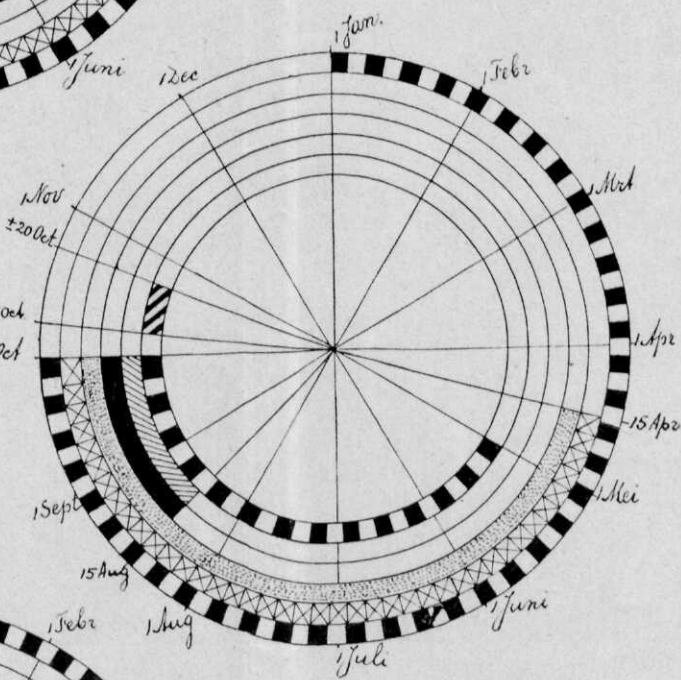

Fig. 2.

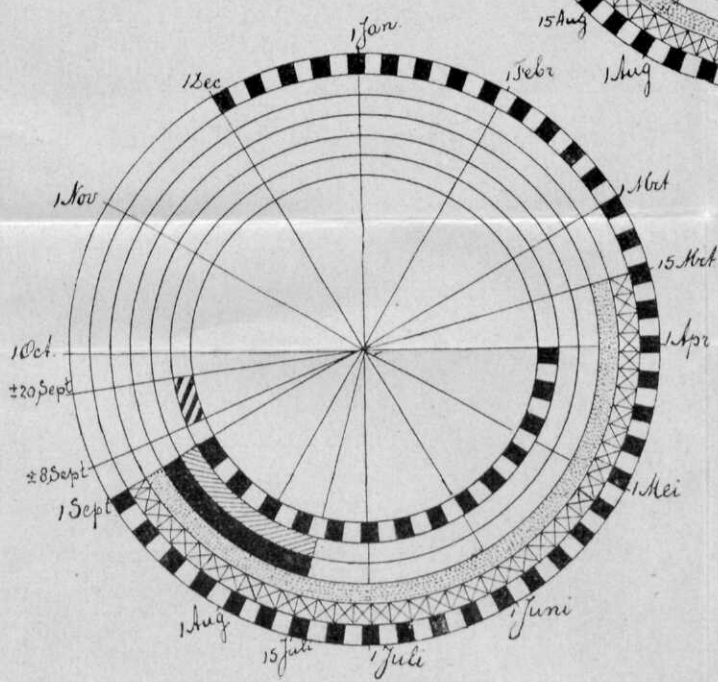

Fig. 3.

Voor de voortgezette opleiding van het onderofficierskader is echter in het tegenwoordige stelsel zoo goed als geen plaats meer. Men moge ons theoretisch vóórrekenen, dat er bij de geringe sterkte van de winterploeg eenige onderofficieren zijn vrij te maken, wier verdere opleiding in de zich steeds wijzigende reglementen zou kunnen worden ter hand genomen, de practijk leert anders. Doch al ware dit zoo, wat komt er van een voortgezette opleidingscursus terecht, als de leeraar iederen dag andere leerlingen voor zich ziet en aan de andere zijde de leerlingen te hooi en te gras, afhankelijk van de omstandigheid of ze al of niet bij de oefening worden ingedeeld, in de gelegenheid worden gesteld om het voortgezet onderricht te volgen?

Een pas aangesteld sergeant van 18 jaar is nog geen instructeur! De voortdurend zich wijzigende reglementen moeten hem onder leiding worden bijgebracht en het onderricht aan de winterploeg, onder slechte terreins- en weersomstandigheden, is allermint geschikt om hem tot een degelijk onderwijzer te vormen. En het staat nog te bezien, waardóór grootere schade aan het Leger wordt toegebracht, door het te kort aan geoefendheid van de winterploeg of door de verslapping van de lust en animo van het onderwijzend kader in een instructie onder dergelijke omstandigheden.

Schrijver dezès zal dan ook wel niet de eerste zijn, die zich heeft afgevraagd, of deze groote nadeelen niet te ondervangen zijn, zonder verhooging van het bij ons helaas alles beheerschende eindeijfer van de Oorlogsbegrooting. In onderstaande beschouwingen meent hij een oplossing te geven, die practisch bruikbaar is en die een aanzienlijk hooger rendement aan geoefendheid der dienstplichtigen zal opleveren, terwijl tegelijkertijd de gelegenheid zal worden geschapen om, zoowel de hoogere vorming van den beroepsofficier, als de lagere tactische vorming van het beroepskader grondig ter hand te nemen.

Wij zullen daartoe het bestaande, vrij ingewikkelde stelsel eens nader beschouwen en waar het vooral op aan komt: de in de verschillende perioden van het jaar onder de wapenen zijnde getalsterkten aan de practijk toetsen. Waar de noodige sterktegegevens bij de vier infanterieregimenten, in *Amersfoort* in garnizoen, gemakkelijk te verkrijgen waren, zal hieruit de gemiddelde sterkte per regiment worden afgeleid. De gemiddelde sterkte van deze vier regimenten zal vrijwel een juist beeld van de gemiddelde regimentssterkte geven, aangezien twee dezer regimenten (het 5e en 18e) hunne dienstplichtigen uit de groote bevolkingscentra ontvangen, terwijl de beide anderen (het 16e en 21e) door het platte land van recruten worden voorzien. Het is toch een eigenaardig verschijnsel, dat de groote steden weinig voorgeoefenden opleveren, terwijl daarentegen de provincie een aanzienlijk grooter en steeds grooter wordend contingent voorgeoefenden levert, welke aantallen in mindering komen van ploeg II.

In het volgend staatje vindt men de aantallen *ingelijfd* van de verschillende ploegen voor elk der genoemde vier regimenten van de lichting 1924.

	5 R. I.	16 R. I.	18 R. I.	21 R. I.	Gemiddelde sterkte per	
					Regiment.	Compagnie.
Ploeg Ia	269	232	278	215	pl. m. 248	pl. m. 82
Ploeg Ib	14	74	16	131	" 59	" 20
Ploeg II	164	69	152	81	" 119	" 40
Kaderadspiranten . .	37	35	39	33	" 36	
Kaderadspiranten Ib .	4	6	5	9	" 6	

In fig. 1 is schematisch aangegeven hoe de kaderadspiranten, de ploegen, de vervolgoefeningen en de herhalingsoefeningen over de twaalf maanden van het jaar 1924 verdeeld zijn geweest. Ofschoon deze regimenten in dat jaar geen lichtingen voor herhalingsoefeningen onder de wapenen hebben gehad, zijn ze, om het schematisch overzicht volledig te maken, toch aangegeven.

Een nadere beschouwing van bovenstaand staatje in verband met fig. 1, toegelicht aan de hand van de gegeven bepalingen, leert ons, dat tussehen 1 en 5 Januari 1924 bij de opleidingscompagnie gemiddeld 36 kaderadspiranten werden ingelijfd, die op 1 Mei dienstplichtig korporaal werden, op 1 Augustus dienstplichtig sergeant, die voorts op dien datum overgingen naar de schoolcompagnieën om tijdens de laatste vier weken van de vervolgoefeningen dienst te doen in hun nieuwen rang tot eind Augustus en daarna terug te keeren naar de opleidingscompagnie, om daar nog een maand in hoofdzaak theoretisch te worden opgeleid, alvorens ze met groot verlof vertrokken. Al dadelijk springt hierbij in het oog het onlogische van deze laatste maand theoretische opleiding na de practische opleiding tijdens de vervolgoefeningen, die toch het sluitstuk dezer opleiding behoorde te zijn. Straks zal blijken, dat een betere regeling in deze mogelijk is.

Van ploeg II werden 18 manschappen als zware mitrailist opgeleid, zoodat de gemiddelde sterkte dezer ploeg per schoolcompagnie nog met $18/3 = 6$ manschappen moet worden verminderd, waardoor deze sterkte $40 - 6 = 34$ manschappen bedroeg.

De hier gegeven cijfers zijn, zooals reeds vermeld, de gemiddelde sterkte aan *ingelijfd*. De practijk leert echter, dat het verloop tijdens het verblijf onder de wapenen op ongeveer 10 % moet worden gerekend, hetgeen uit het volgende staatje, aangevende dit verloop bij 5 R.I. in 1924 moge blijken.

COMPAGNIE.	Ingelijfd.	Met groot verlof.	Verloop.	Gemiddeld verloop.
1ste Schoolcompagnie	91	80	pl. m. 12 ⁰ / ₀	11 ⁰ / ₀
2de Schoolcompagnie	86	80	" 7 ⁰ / ₀	
3de Schoolcompagnie	92	78	" 14 ⁰ / ₀	

Dit verloop van ongeveer 10 % kan men reeds vrij spoedig na de inlijving van de gemiddelde sterkte aftrekken. Het zijn afgekeurden en manschappen, aan wie te elfder ure alsnog uitstel werd verleend. Dat men, na aftrek van de 10 % nog niet de uitruksterkte heeft, behoeft geen betoog. Daarvoor moeten nog de zieken (hospitaal en kwartierziekenverblijf) worden afgetrokken, alsmede degenen, die met uitzonderingsverlof of om andere dringende redenen afwezig zijn.

Door deze oorzaken is de gemiddelde sterkte van 40 manschappen per schoolcompagnie dus reeds geslonken tot plm. 30 en de 82 manschappen van ploeg Ia tot plm. 70 per schoolcompagnie.

De *vervolgoefeningen* van ploeg II vangen dus aan met een gemiddelde uitruksterkte van plm. 30 manschappen per schoolcompagnie, benevens 18 zware mitraillisten per regiment.

Denken wij nu in de eerste plaats weer aan het, inzonderheid voor avond- en nachtoefeningen, geheel ongeschikte seizoen en aan de, ook in dit tijdperk vallende, opkomst van verlofsofficieren en vaandrags, die een oorlogscommando behoeven, dan mogen wij vaststellen, dat *deze* vervolgoefeningen niet aan hun doel kunnen beantwoorden. Om één compagnie te formeeren, is reeds samenvoeging van manschappen van meer dan één regiment noodig. Voor de vele beroepsofficieren, die toch ook hun onderdeel moeten leeren *aanvoeren*, is geen plaats. Ook al werkten de hiervoor genoemde ongunstige weersgesteldheid en ongeschikte terreingesteldheid niet belemmerend op de opleiding van den man in sectie- en compagniesverband, dan toch is de geringe sterkte aan onder de wapenen zijnde dienstplichtigen in het tijdperk der vervolgoefeningen van ploeg II reeds een voldoende reden om deze oefeningen *in dit tijdperk* te veroordeelen. De opleiding tot aanvoerder kan daarbij niet tot haar recht komen. Bovendien kunnen de kaderadspiranten van de opleidingscompagnie, die nog volslagen ongeoeffend recruteert zijn, er niet aan mede werken.

Volgen wij verder den gang van zaken bij het regiment op den voet, dan zien wij omstreeks half Maart ploeg Ia bij de schoolcompagnieën onder de wapenen komen, per schoolcompagnie met een gemiddelde sterkte van plm. 82 manschappen, terwijl eenige dagen te voren ploeg II van de vorige lichting de schoolcompagnieën heeft verlaten¹⁾.

Reeds een maand na de opkomst van ploeg Ia, dus plm. half April, moeten uit de drie schoolcompagnieën gezamenlijk worden aangewezen: plm. 32 zware mitraillisten, plm. 16 telefonisten en plm. 15 ordonnansseiners, waardoor elke schoolcompagnie dus weer een vermindering ondergaat van $63/3 = 21$ dienstplichtigen. Wij hebben vroeger reeds gezien, dat de gemiddelde sterkte aan ingelijfd van plm. 82 manschappen, slechts een uitruksterkte gaf van plm. 70, zoodat de schoolcompagnieën van af half April uitrukken met een sterkte van plm.

¹⁾ Zoo althans zal in 1925 de gang van zaken zijn. In 1923 is ploeg II een maand later opgekomen en een maand later met groot verlof vertrokken, waardoor de toestand nog ingewikkelder werd.

70 — 21 = pl.m. 50 manschappen. Het specialistisch personeel oefent afzonderlijk en wordt op 1 Mei versterkt met 8 kaderadspiranten-zware-mitraillist en 6 dito-telefonist, allen op dien datum tot dienstplichtig korporaal bevorderd en afkomstig van de opleidingscompagnie, die dan tot pl.m. 36 — 14 = pl.m. 22 kaderadspiranten is geslonken.

De schoolcompagnieën staan bovendien nog af een tweetal in opleiding gaande tamboers, die wij nu maar buiten verdere beschouwing zullen laten.

In het oog moet worden gehouden, dat bij twee van de drie schoolcompagnieën, naast deze pl.m. 50 dienstplichtigen, de specialisten worden geoefend, n.l. bij één compagnie de pl.m. 32 zware mitraillisten, benevens 8 dienstplichtige korporaals zware mitraillist en bij de tweede compagnie pl.m. 30 telefonisten en seiners met 6 dienstplichtige korporaals-telefonist.

Omstreeks ditzelfde tijdstip (pl.m. 1 Mei) komen per regiment pl.m. 6 voorgeoefenden van ploeg Ib, in opleiding voor kader, onder de wapenen, die bij de opleidingscompagnie den geregelden gang van zaken komen verstoren, want deze adspirant-kaderleden, die bestemd zijn voor dienstplichtig sergeant en op 1 Augustus tot dien rang moeten worden bevorderd, kunnen pas 1 Juni tot dienstplichtig korporaal worden bevorderd, aangezien ze nog te weinig in sectieverband hebben geoefend.

Zoo breekt half Juli in het regiment de periode der *vervolgoefeningen* aan. De voorgeoefende dienstplichtigen, ten getale van pl.m. 20 manschappen, komen onder de wapenen en voeren de uitruksterkte der schoolcompagnieën op tot pl.m. 50 plus pl.m. 20 = pl.m. 70 manschappen. Terloops zij hier opgemerkt, dat ook deze voorgeoefenden weder storend werken op den geregelden gang van de opleiding der dienstplichtigen, aangezien ze bij dezen ongeveer een maand ten achter zijn, daar ze in den regel nimmer anders dan in groepsverband hebben geoefend en onvoldoend schietonderricht hebben genoten.

Verlofsofficieren en verlofskader, waarvoor bij de herhalingsoefeningen geen plaats is of die om andere redenen daarbij niet kunnen opkomen, komen thans onder de wapenen. Een achttal reserve-luitenants moeten als sectie- en compagniescommandant bekwaamd worden, terwijl het regiment slechts $3 \times$ pl.m. 70 = pl.m. 210 manschappen kan uitbrengen in hoogstens twee kleine compagnietjes. Deze beide compagnietjes moeten oorlogcommando's opleveren aan de reeds genoemde reserve-luitenants, aan de 24 kaderadspiranten van de opleidingscompagnie, voorts aan vaandrags, cadetten, leerlingen van den Hoofdcursus, om maar niet eens te spreken van de beroepsofficieren en het beroepskader, voor wie er in het geheel geen commando's meer overschieten.

De *herhalingsoefeningen* kunnen wij zonder commentaar voorbijgaan. Zij hebben plaats in September, nadat de jonge lichteing eind Augustus met groot verlof is vertrokken en bieden een goede kans aan het verlofs-

kader, dat zijne reserveplichten komt vervullen, om zijn militaire bekwaamheden weer eens op te frisschen.

Vatten wij thans onze bezwaren tegen dit stelsel van oefening samen, dan doen wij dat in de volgende punten:

- 1e. De winterploeg gaat naar huis met een te kort aan geoefendheid.
- 2e. Aan de voortgezette opleiding van het beroepskader kan niet de noodige zorg worden besteed.
- 3e. De vervolgoefeningen van ploeg II zijn niet doeltreffend, eensdeels door de geringe getalsterkte van deze ploeg, anderdeels door het ongunstige jaargetijde, waarin ze moeten worden volbracht.
- 4e. De vervolgoefeningen van de ploegen Ia en Ib zijn minder doeltreffend, dan ze zouden zijn, indien de sterkte onder wapenen grooter ware.
- 5e. De opleiding der kaderadspiranten wordt door de vervolgoefeningen onlogisch onderbroken.

Hoe deze groote bezwaren te ondervangen? Het lijkt eenvoudig: men verschuive ploeg Ia en ploeg II zoodanig, dat ze gezamenlijk onder de wapenen komen omstreeks 15 April en dus met groot verlof vertrekken tegelijk met het dienstplichtig kader op 30 September.

De vervolgoefeningen late men aanvangen op 15 Augustus en de herhalingsoefeningen worden drie weken verschoven en houde men in October. Was een dergelijk stelsel zonder kostenverhooging mogelijk, dan zouden de vijf bovengenoemde groote bezwaren, die aan het vigeerende stelsel zijn verbonden, worden ondervangen; met name (zie Fig. 2):

- 1e. De winterploeg zou evengoed geoefend worden als de zomerploeg.
- 2e. Voor de voortgezette opleiding van het beroepskader zouden twee maanden beschikbaar komen, waarin er geen dienstplichtigen onder de wapenen waren en 3½ maand, waarin alleen de aspiranten voor dienstplichtig kader bij de opleidingscompagnie werden opgeleid.
- 3e. De vervolgoefeningen zouden niet alleen in een gunstig jaargetijde plaats hebben, doch er zou alsdan een sterkte onder de wapenen zijn, die deze oefeningen doeltreffend maakte.
- 4e. De onlogische onderbreking van de opleiding der kaderadspiranten door de vervolgoefeningen zou worden voorkomen.

Daarentegen zouden juist de vervolgoefeningen de sluitsteen worden der opleiding, waarin het theoretisch geleerde, practisch werd toegepast.

Wij beseffen reeds dadelijk, dat het vraagstuk van deze mogelijkheid wordt beheerscht door de vragen: „*Is er voldoende beroepskader om deze dubbele ploeg op te leiden en geeft deze geen te sterke compagnieën voor de tegenwoordige vredesorganisatie?*”

Beschouwen wij deze vragen nader, aan de hand van de hiervóór

vermelde en aan de praktijk ontleende sterktecijfers. Wij vonden voor ploeg Ia een gemiddelde sterkte per schoolcompagnie aan *ingelijfden* van pl.m. 82 manschappen en voor ploeg II een dito sterkte van pl.m. 40, in beide gevallen de specialisten, ten getale van 21 uit ploeg Ia en 6 uit ploeg II, inbegrepen. Bij samenvoeging der ploegen zou dit per schoolcompagnie dus een sterkte geven van pl.m. 82 plus pl.m. 40 = pl.m. 122 manschappen.

Al is deze sterkte niet de uitruksterkte, zij is toch te groot om in een vredescompagnie, die organiek met 8 beroepssergeanten is bedeed, te worden opgeleid. Immers de ervaring leert, dat van die 8 beroeps-sergeanten slechts 5 à 6, en dikwijls zelfs minder, dagelijks present zijn.

Dit getal presente beroepsonderofficieren ware in het hier geschetste stelsel op te voeren, door alle cursussen en detacheringen in het winter-tijdperk te doen houden: a. d. z.: cursus aan de gymnastiek- en sport-school, pioniercursus bij het Regiment Genietroepen, cursus zware-mitrailleurs aan de Normaal Schietschool, cursus aan de Stormschool, seincursus bij het Regiment Genietroepen, cursus voor telefoonhersteller, enz. Maar dan nòg kunnen gemiddeld niet meer dan 6 van de 8 sergeanten present zijn. De oplossing der vraag moet dus gezocht worden in vermindering van de sterkte per compagnie. Dit is alleen te verkrijgen, als de totale, bij het Regiment ingelijfde, sterkte van gemiddeld $3 \times (82 \text{ plus } 40) = 366$ manschappen niet over drie doch over vier compagnieën van het vredesregiment konden worden verdeeld, m.a.w. *De opleidingscompagnie moet van een gedeelte harer opleidingstaak van het dienstplichtig kader worden ontlast en deelnemen aan de opleiding der lichteing.*

Om hiertoe te geraken houde men in het oog, dat het reeds thans als een bezwaar gevoeld wordt van de tegenwoordig gevolgde opleidingswijze van het dienstplichtig kader, dat dit kader te weinig in aanraking komt met den troep. Thans worden de dienstplichtige kaderadspiranten omstreeks 1 Mei tot dienstplichtig korporaal bevorderd. Welk ernstig bezwaar is er tegen, om deze bevordering 14 dagen vroeger te doen plaats hebben? Immers bepaalde eischen worden niet voor deze promotie gesteld. Het is voor den dienstplichtige een etappe op zijn weg naar den sergeantsrang. De verdere opleiding tot dezen rang kan alsdan in nauwer contact met den troep bij de schoolcompagnieën plaats vinden en de opleidingscompagnie komt dan op 15 April beschikbaar om zijn $\frac{1}{4}$ aandeel in het regimentscontingent, dus pl.m. $366/4 =$ pl.m. 92 manschappen op te leiden.

Wij hebben hiervóór reeds gezien, dat deze sterkte niet is de uitruksterkte; dat daar in de eerste plaats nog af moet de 10 % verloop, waardoor elk der vier compagnieën reeds zal dalen tot pl.m. 83 manschappen. Dit getal, nog verminderd met de zieken en afwezigen, kan worden afgerond tot pl.m. 80 man, waarin begrepen de specialisten. Het regiment ziet er dan in het eerste tijdperk (15 April—15 Augustus)

b.v. als volgt uit, aannemende, dat de specialisten bij de opleidingscompagnie worden opgeleid:

- 1ste Schoolcompagnie: 80 dienstplichtigen;
- 2de Schoolcompagnie: 80 dienstplichtigen;
- 3de Schoolcompagnie: 80 dienstplichtigen;
- Opleidingscompagnie: 50 zware mitraillisten plus
30 telefonisten en seiners.

Totaal: 4×80 of 320 manschappen.

Nu rest ons nog de vraag te beantwoorden of er organiek voldoende beroepskader is ingedeeld om dit aantal manschappen op te leiden. Terwijl de Staf en elk der schoolcompagnieën over 8 beroepssergeanten beschikken, is de opleidingscompagnie met 4 beroepssergeanten bedeed.

Waar deze compagnie voor een taak komt te staan, zeker even zwaar als die van een schoolcompagnie, zal dit aantal ook voor de opleidingscompagnie tot 8 moeten worden opgevoerd. Nòch de staf, nòch één der schoolcompagnieën zal ook maar met één sergeant kunnen worden verminderd.

Met deze uitbreiding van vier beroepssergeanten per opleidingscompagnie (dus per regiment) staat of valt de hier beschreven regeling.

De uitbreiding met 4 beroepssergeanten per opleidingscompagnie zou voor de 24 regimenten neerkomen op $24 \times 4 = 96$ beroepssergeanten. Thans zijn in het eindcijfer der oorlogsbegrooting nog een dertigtal overcompletee onderofficieren begrepen; voegt men hierbij nog eenige, bij verschillende regimenten voor onderofficier in opleiding zijnde, gewezen marechaussee's, dan wordt de hier gevraagde kaderuitbreiding teruggebracht tot een 60-tal beroepssergeanten, dus ongeveer 70.000 gulden aan salarissen. Van deze 70.000 gulden is thans reeds $\frac{2}{3}$ gedeelte als uit te betalen wachtgelden in het eindcijfer der oorlogsbegrooting begrepen. Het gevraagde bedrag is hiermede teruggebracht tot $\frac{1}{3} \times 70.000$ gulden = 23.000 gulden.

Daar tegenover staat als bezuiniging per regiment pl.m. 600 gulden aan brandstoffen (thans 1000 gulden) = ongeveer 15.000 gulden.

Verder dezerzijds moeilijk te berekenen besparingen op geneeskundige behandeling, licht, slijtage aan kleeding en bezuinigingen door het niet gebruiken van keukens, enz., zoodat wij veilig kunnen vaststellen, dat de hier geschetste regeling het eindcijfer der begrooting niet zal opvoeren. En welk een winst aan geoefendheid, oplevende animo en niet te becijferen moreele factoren worden hierdoor verkregen? ¹⁾

¹⁾ „Nadat dit artikel geschreven was, bleek ons uit een circulaire van den „I.d.L., dat er thans nog 42 beroepssergeanten bij het Leger overcompletee zijn. „Voegt men hierbij nog eenige gewezen marechaussee's, thans reeds in opleiding „voor dien rang, dan is de helft der hier gewenschte uitbreiding aan beroeps- „sergeanten reeds aanwezig, zoodat het niet onwaarschijnlijk is, dat het eindcijfer „der oorlogsbegrooting door invoering van de hier geschetste regeling geen ver- „hooging zal ondergaan.”

Bekijken wij nog eenige zijden van het vraagstuk. In de eerste plaats de voortzetting der opleiding van de dienstplichtige korporaa's bij de compagnieën. Deze opleiding moet een zaak zijn van het korps, die wij ons als volgt denken. Bij de hoofdoefening en in den inwendigen dienst treedt de dienstplichtige korporaal op in zijn rang en wordt zodoende zijn praktische geschiktheid verhoogd. Des namiddags vereenigt de adjudant-onderofficier-instructeur deze korporaa's van alle compagnieën van het regiment, teneinde hunne theoretische vorming voor dienstplichtig sergeant te voltooien. Zij vormen op deze wijze een welkome — al is het dan ook geringe — versterking der encadreering van de compagnieën.

Hoe zien de vervolgoefeningen in het hier geschetste stelsel er uit? Wij zagen reeds uit het sterktestaatje, hiervóór aangegeven, dat ploeg Ib de sterkte van het regiment weder met pl.m. 20 man per schoolcompagnie, of $3 \times \text{pl.m. } 20 = 60$ man totale sterkte, verhoogt. Deze sterktoename kunnen wij op dat oogenblik niet anders dan toejuichen. Immers 15 Augustus komt het verlofspersoneel vragen om een oorlogscommando. Per regiment zullen drie, ongeveer oorlogssterke, compagnieën kunnen worden geformeerd. Naast de opleiding van den man in sectie- en compagniesverband, kan de opleiding tot aanvoerder, voor de vele candidaten hiervoor, tot haar volle recht komen.

De opkomst der herhalingslichtingen in begin October, moge in dit stelsel geen winst beteekenen, de bezwaren eraan verbonden moeten niet overschat worden. Ten einde de weersomstandigheden van de laatste drie weken in September te kunnen vergelijken met die van de eerste drie weken in October, vindt men in onderstaand staatje gemiddelde cijfers, berekend over een voldoende aantal jaren om een juisten indruk te verkrijgen.

De cijfers zijn ons verstrekt door de Hoofddirectie van het Koninklijk Nederlandsch Meteorologisch Instituut te *De Bilt*.

Gemiddelde overdagtemperatuur 1860—1923.		Gemiddelde dagelijksche minimumtemperatuur 1897—1924.		Hoeveelheid neerslag (maandsom) 1881—1905.		Aantal uren met regen 1899—1923.		Aantal uren met zonneshijn 1899—1923.	
11—30 Sept.	1—20 Oct.	11—30 Sept.	1—20 Oct.	Sept.	Oct.	11—30 Sept.	1—20 Oct.	11—30 Sept.	1—20 Oct.
14,4	11,2	8,7	6,5	68 m. V.	77 m. V.	25	33	46,2	36,1

Wanneer manoeuvres moeten worden gehouden en legering in tentenkampen op groote schaal, alleen reeds om der kosten wille, noodzakelijk is, dan zal toch de 2° lagere gemiddelde dagelijksche minimumtemperatuur of het halve uur mindere dagelijksche zonneshijn zulks niet onmogelijk maken. Nederland heeft een grillig klimaat en kampeerende troepen kunnen nu eenmaal steeds komen te staan voor onaangename

verrassingen, evengoed in September als in de eerste drie weken van October. Echter moet niet uit het oog worden verloren, dat in de garnizoenen voor de niet manoeuvreerende divisieën de kazernes leeg staan en legering in tenten aldaar veelal slechts partieel of in het geheel niet behoeft te geschieden. Ook aan de terreinen is in October niet meer te bederven dan in September, de landbouwer kan evengoed worden gemist en September valt toch ook al buiten de vacaties.

Mocht men desalniettemin overwegende bezwaren hebben tegen opkomst der herhalingslichtingen in de eerste drie weken van October, dan geeft figuur 3 nog een alleszins bruikbare oplossing aan, die met een geringe wetswijziging is tot stand te brengen. Men late de kaderadspiranten één maand vroeger (dus 1 December) opkomen, de vereenigde ploegen eveneens een maand vroeger (dus 15 Maart), de vóórgeoeffende kaderadspiranten 1 April en de vervolgoefeningen aanvangen op 15 Juli, op welken datum eveneens ploeg Ib opkomt. Allen vertrekken dan met groot verlof den 31sten Augustus, zoodat de maand September vrijkomt voor herhalingsoefeningen; m.a.w. het geheele klokschema van Fig. 2 wordt één maand teruggedraaid (Fig. 3).

Wij voor ons verkiezen een opkomst der ploegen op 15 April om de ongunstige weeromstandigheden voor de jonge recruten in het vroege voorjaar te ontgaan, doch erkennen gaarne, dat reeds gebleken is in de practijk, dat 15 Maart een bruikbare datum is voor opkomst onder de wapenen.

1 November (c.q. 1 October) vangt meer stelselmatig de hoogere vorming van de beroepsofficieren en de voortgezette tactische vorming van het beroepskader aan in geregelde cursussen onder de leiding van daartoe speciaal aangewezen officieren, den Regiments-Commandant en den Majoor-Hoofdinspecteur. Wanneer deze taak goed wordt aangepakt, zal de heilzame invloed daarvan op officieren en kader zich zeer merkbaar doen gevoelen en zal met grondige onderlegging en frisschen moed de voorjaarstaak straks weer worden aangevangen.

Voor revolutionaire woelingen is geen wintercontingent aan infanterie meer noodig. Marechaussees, politietroepen en bereden wapens zijn hiertegen een voldoende waarborg.

Ook voor voorbereiding en dekking van de mobilisatie zijn afdoende maatregelen getroffen. Een speciale winterploeg is daartoe geen vereischte.

En hiermede meenen wij te hebben aangetoond, dat zonder dat het eindeijfer van de oorlogsbegroting hierdoor verhooging zal ondergaan, een groote bate aan geoefendheid en niet in cijfers te brengen moreele winst voor het Leger is te verkrijgen.

Gegevens vreemde legers. (April 1925).

DUITSCHLAND IX.

(Vervolg van blz. 172.)

7. Legerleiding, opperbevel.

De Rijkspresident is opperbevelhebber van de Rijksweer (land- en zeemacht); onder dezen heeft de Rijksweerminister bevelsbevoegdheid.

Tot het Rijksweerministerie behooren:

a. de organen welke rechtstreeks onder den Minister gesteld zijn,
b. de organen van den „Chef der Heeresleitung” (generaal v o n S e e c k t),

c. de organen van den „Chef der Heeresverwaltung” (eveneens vervuld door generaal v o n S e e c k t),

d. de organen van den „Chef der Marineleitung”.

ad a. Hiertoe behooren het Kabinet van den Minister („Adjutantur”), de afdeling voor begrotingsaangelegenheden („Haushaltsabteilung”), de afdeling voor geschillen en justitiezaken en het persbureau („Nachrichtenstelle”).

ad b. Onder het Hoofd der Legerleiding staan:

1. het bureau personeel („Personalamt”);
2. het „Truppenamt” zijnde het bureau voor de algemeene organisatie en het gebruik van het leger, voor statistiek en voor transporten;
3. de afdeling voor opleiding („Ausbildungsabteilung”);
4. de inspecties (8 in aantal) voor opleiding en opvoeding, voor infanterie, cavalerie, artillerie, pionierwezen, treinwezen, verbindingdienst en voor bewapening en materieel.

ad c. Onder het Hoofd van het Legerbeheer staan:

1. het bureau voor de administratie van het leger („Verwaltungsamt”);
2. het bureau voor bewapening („Waffenamt”);
3. de inspectie van den geneeskundigen dienst;
4. de inspectie van den veterinairen dienst.

8. **Organisatie** (zie ook bijlage 1 en 2 van de gegevens vreemde legers voor Maart 1925).

Het Rijk is verdeeld in 7 „Wehrkreise” in elk waarvan eene divisie is gelegerd; de Wehrkreiscommandant is tevens divisiecommandant.

Het leger bestaat uit 7 infanterie- en 3 cavaleriedivisies, welke verdeeld zijn over 2 groepscommando's.

Groep I (co. te Berlijn): 1e, 2e, 3e, 4e inf.div. en 1e en 2e cav.div.

Groep II (co. te Cassel): 5e, 6e en 7e inf.div. en 3e cav.div. (behalve het 17e reg. cav. dat tot de 7e inf.div. behoort).

De *infanterie divisie* bestaat uit:

divisiestaf; infanteriecommandant met staf; artilleriecommandant met staf;

3 reg. infanterie, elk met een reg.staf, 3 bat. inf. (elk met een staf, 3 comp. en 1 mitr.comp.), voorts 1 opleidingsbataljon (staf en 3 comp.) en 1 bommenwerpercomp.;

- 1 reg. artillerie met een staf, 3 afdelingen (elk met een staf en 3 batterijen à 4 stukken) en een opleidingsbatterij;
 - 1 eskadron cavalerie (gedetacheerd van de cavalerie-divisiën);
 - 1 bataljon pioniers à 2 comp.; 1 verbindingsafdeeling à 2 comp.; 1 rijdende trainafdeeling met een staf en 4 eskadrons; 1 auto-treinafdeeling met een staf en 3 comp.; 1 geneeskundige afdeeling.
- (Tot de 7e divisie behoort 1 reg. cav.).

De *cavaleriedivisie* bestaat uit:
divisiestaf;

- 6 reg. cavalerie elk met een staf, 4 eskadrons en 1 opleidingseskadron (bij 7 dezer reg. is een 6e eskadron dat als divisie-eskadron in het verband der inf.div. is opgenomen).
- 1 afdeeling rijdende artillerie (deze afdelingen zijn ondergebracht bij de artillerie der divisien, derhalve bezit het 3e reg. art. der 3e div. behalve de 3 afdelingen, nog een IVe afd. voor de 1e cav.div. en een Ve afd. voor de 2e cav. div., terwijl de afdeeling voor de 3e cav. div. gevormd wordt door een IVe afd. (2 bt.) van het 6e reg. art. der 6e div. met 1 bt. (de 11e) van het 5e reg. Art. der 5e div.).

Totaal behooren dus tot het leger, 21 reg. inf., 7 reg. art. en 18 reg. cav. De indeeling der troepen in inf.- en cav. divisies, en de onderverdeling dezer divisies is in overeenstemming met de bepalingen van het verdrag van Versailles, waarin het hoogst aantal toegelaten eenheden en de maximum sterkten dezer eenheden werden vastgesteld.

In den „Anhang” van deel II van het voorschrift „Führung und Gefecht der verbundenen Waffen” (blz. 270—274) worden voorbeelden gegeven van:

- a. de organisatie van de divisie en de cav. div. van een modern leger indien onbepaalde middelen ter beschikking stonden.
- b. de organisatie van de divisie en de cav. div. van het tegenwoordige leger, zooals deze eenheden bij oefeningen en voor grensbeveiliging geformeerd *kunnen* worden.

9. Verband tusschen het oude en nieuwe leger.

In het regiment infanterie, zijn de onderdeelen genummerd van 1 tot en met 16; 4, 8 en 12 zijn de No's der mitrailleurscomp., 13 is de bommenwerper comp., de overige No's zijn voor de 12 infanterie comp. (14 tot en met 16 zijn de comp. van het opleidingsbataljon, 16 is een mitr. comp.)

De compagnieën van het tegenwoordige inf. reg. hebben als regel tot stam een regiment van het oude leger (Sommige reg. van het oude leger vormen den stam van 2, 3 of 4 comp. van het nieuwe leger).

Zoo zijn bijv. de stammen van de 16 onderdeelen van het nieuwe 16e reg. inf., resp. het 75e inf. reg., 36e fus. reg., 28e, 68e reg. inf., 73e fus. reg., 74e, 79e, 60e, 138e, 91e, 159e, 160e, 25e, 78e, 29e en 65e reg. inf. van het oude leger.

Op gelijke wijze stammen de eskadrons van het nieuwe leger af van

reg. cav. van het oude leger; bijv. het 1e, 2e, 3e, 4e eskadron en het opleidings eskadron (No. 5) van het nieuwe 3e reg. cav. stammen af resp. van het 6e kurassiers, 3e huzaren, 10e huzaren, 6e dragonders en 7e ulanen van het oude leger

De batterijen 1 t/m 9 en de opleidingsbatterij (No. 10) van het 1e reg. art. hebben resp. tot stam het 37e, 41e, 32e, 1e, reg. veld. art., het 1e reg. art. te voet, het 16e met het 52e reg. veld. art., het 35e, 79e, 73e en 56e reg. veld art.

Of de afstamming der onderdeelen alleen historische beteekenis heeft, wordt door velen in twijfel getrokken.

(De *opleidings*bataljons, -eskadrons en -batterijen worden onder de depottroepen gerekend, daar deze in overeenstemming met het verdrag van Versailles aanwezig mogen zijn).

FRANKRIJK XIII.

1. Artillerie-Reglementen.

Onder de nieuwe Fransche artillerie-reglementen komen voor:

a. „Règlement de manoeuvre de l'artillerie; Titre VIa; Unités hipomobiles armées de canons de 75 Mle 1897; organisation des unités sur le pied de guerre”.

Tot de artillerie der „division de ligne” behooren 1 regiment lichte artillerie van 75 m.M. en 1 regiment van 155 m.M. kort (houwitsers).

Volgens bovengenoemd reglement bestaat het *regiment lichte artillerie der divisie* uit: 1 regimentsstaf, 1 batterij „hors-rang”, 3 afdeelingen (à 3 bt.kanonnen van 75 m.M. en eene aanvullingscolonne) en 1 oefenbatterij (eventueel).

De *regimentsstaf* bestaat uit 7 bereden officieren (1 kolonel, 1 officier van den geneeskundigen dienst, 1 kapitein-adjutant, 1 kapitein hoofd van den verbindingsdienst bij het regiment, 1 luitenant voor draadlooze, 1 luitenant voor den verbindingsdienst, 1 luitenant hoofd van den inlichtingendienst der artillerie).

De *batterij „hors-rang”* wordt gecommandeerd door den kapitein, hoofd van den verbindingsdienst, hierboven genoemd. Zij bestaat uit 132 onderofficieren en manschappen, 80 paarden (waaronder de 8 paarden van den regimentsstaf), 12 voertuigen met paardentrekkracht, 3 motorvoertuigen, 1 motorrijwielen en 5 rijwielen.

Het personeel bestaat uit dat voor den verbindingsdienst en dat voor algemeene diensten (werklieden, koks, enz.); tot de voertuigen behooren: 1 voertuig (gevorderd) met 1 paard voor het personeel van wapening, 4 bagagekarren (waarvan 2 van den bagagetrein elk met 2 p.), 1 voertuig voor draadlooze (4 p.), 1 keukenwagen (4 p.), 1 bevelsmiddelenwagen (6 p.), 2 telefoonwagens (elk met 6 p.), 1 smidse (6 p.), 1 transportwagen (met 6 p. voor vervoer van het personeel dat op de overige voertuigen geen plaats vindt); 1 auto voor den verbindingsdienst, 2 kleine lastauto's voor het reserve personeel en materieel voor verbindingen.

De *afdeelingstaf* is sterk 5 officieren, 76 onderofficieren en man-

schappen, 52 paarden, 6 voertuigen (2 voor levensmiddelen en bagage elk met 2 p., 2 voor draadloze elk met 4 p. en 2 telefoonwagens elk met 6 p.), 1 motorrij wiel en 3 rijwielen.

De afdeelingstaf is administratief bij de aanvullingscolonne in onderhoud.

De *batterij* bestaat uit 6 „pelotons de pièce” (p.d.p.) elk onder bevel van een wachtmeester.

De p.d.p. 1 t/m 4 bestaan elk uit 1 vuurmond en 1 caisson met de bedieningen; het 5e p.d.p. bestaat uit de bevelsgroep, 2 caissons (elk met 6 p.), de telefoonwagen (6 p.) en het mitrailleurvoertuig (4 p.); het 6e p.d.p. bestaat uit het personeel voor algemeene diensten (koks, werklieden, enz.) waarbij de transportwagen (6 p.) voor vervoer van het personeel dat op de overige voertuigen geen plaats vindt, de waterwagen (gevoerd voertuig met 1 p.), de keukenwagen (4 p.), de levensmiddelen- en bagagekar (2 p.) en de smidswagen (6 p.).

Het 1e en 2e p.d.p. vormen de 1e sectie onder den oudsten luitenant, het 3e en 4e p.d.p. de 2e sectie onder den jongsten luitenant, het 5e en 6e p.d.p. de 3e sectie onder den adjudant-onderofficier.

De totaal sterkte der *batterij* is: 3 officieren, 127 onderofficieren en manschappen, 118 paarden, 17 voertuigen en 1 rijwiel.

De *aanvullingscolonne* staat onder bevel van een kapitein en bestaat uit 7 p.d.p. elk onder een wachtmeester.

Tot elk der eerste 3 p.d.p. behooren 4 caissons (elk met 6 p.); tot het 4e p.d.p. behoort het mitrailleurpersoneel met 1 voertuig (4 p.), de bevelsgroep (met 1 rijwiel) en het geneeskundig personeel (met 1 voertuig met 2 p.) van de afdeeling; tot het 5e p.d.p. behooren het reservepersoneel en de reserve bespanningen der afdeeling; het 6e p.d.p. bestaat uit het personeel en het materieel voor de algemeene diensten der colonne (koks, hoefsmeden, werklieden, enz.), waarbij 1 waterwagen (gevoerd voertuig met 1 paard), 1 levensmiddelen- en bagagekar (2 p.), 1 keukenwagen (4 p.), 1 smidswagen (6 p.) en 1 transportwagen (6 p.) voor vervoer van het personeel dat op de overige voertuigen geen plaats vindt.

Het 7e p.d.p. wordt gevormd door den bagagetrein, bestaande uit 1 voertuig (1 p.) voor den luitenant-commandant van den bagagetrein, 8 voertuigen (elk met 2 p., waaronder 1 vleeschwagen en 7 proviandkarren), 1 levensmiddelen- en bagagewagen (2 p.), 4 fouragewagens (elk à 3 p.) en 2 rijwielen.

De totale sterkte der aanvullingscolonne is: 5 officieren, 178 onderofficieren en manschappen, 184 paarden, 33 voertuigen en 3 rijwielen.

De sterkte voor 1 afdeeling à 3 bt. en 1 aanvullingscolonne wordt aldus: 19 officieren, 635 onderofficieren en manschappen, 590 paarden, 90 voertuigen, 1 motorrijwiel, 9 rijwielen; de sterkte van het regiment à 3 afd., staf, en de *batterij* „hors-rang” wordt dus 64 officieren, 2037 onderofficieren en manschappen, 1856 paarden, 282 voertuigen met paardentractie, 3 motorvoertuigen, 4 motorrijwielen en 32 rijwielen.

De *artillerie van de lichte divisie* bestaat uit: de artilleriestaf der lichte divisie, 2 afdelingen rijdende artillerie met 75 m.M. (à 3 batterijen en 1 aanvullingscolonne).

De artillerie commandant der lichte divisie voert het bevel over het *regiment* gevormd door de 2 afdelingen rijdende artillerie der divisie.

Sterkte van den afdelingsstaf: 5 officieren, 62 onderofficieren en manschappen, 55 paarden, 5 voertuigen (met paardentractie), 1 motorrijwiel en 3 rijwielen.

Sterkte der batterij: 3 officieren, 139 onderofficieren en manschappen, 166 paarden, 17 voertuigen en 1 rijwiel.

Sterkte der aanvullingscolonne: 5 officieren, 158 onderofficieren en manschappen, 176 paarden, 30 voertuigen en 3 rijwielen.

b. *Titre VIabis* van het zelfde reglement behandelt de oorlogsorganisatie der „*Unités portées, armées de canons de 75 Mle 1897*”.

Deze regimenten artillerie op auto's behooren tot de legerreserve. Het regiment „artillerie légère portée” bestaat uit een regimentstaf, 1 batterij „hors-rang” en 3 afdelingen van 75 m.M. (à 3 bt. en een aanvullingscolonne).

Tot de artillerie „portée” behooren:

a. Eenheden met *gewone tractors*, waarbij het kanon gedurende den marsch als normaal op den tractor vervoerd wordt, terwijl het bij verplaatsing en over kleine afstanden door den tractor kan worden gesleept.

b. Eenheden met *landbouwtractors*, waarbij het kanon gedurende den marsch op een tractor vervoerd wordt, doch o.a. in geaccidenteerd terrein door den landbouwtractor gesleept wordt.

Tot de batterij met gewone tractors behooren: 1 lichte telefoonlastauto, 4 gewone tractors (licht type) waarop de vuurmonden geladen worden, 2 lastauto's voor vervoer van het bedieningspersoneel, 1 lastauto voor munitie (minstens 300 schoten), 1 lastauto voor gereedschappen en verwisselstukken, 1 lichte aanhangwagen voor vervoer van de mitrailleurs, 1 zware tractor voor vervoer van de smidse, 1 lastauto voor levensmiddelen, bagage en personeel, 1 aanhangkeukenwagen.

c. *Titre Va.* betreft de *beschrijving en het onderhoud van het materieel en de munitie van het kanon van 75 m.M. M. 1897.*

Drachten:

Met normale lading tot ± 10.700 M. Met verkleinde lading tot ± 6.400 M.

Door tusschenvoeging van „plaquettes” tusschen buis en den stalen granaat M. 1900, alsmede door de verkleinde lading kan de dracht verminderd worden tot ± 4000 M. Om de dracht van ± 10.700 M. te kunnen bereiken, moet de staart van de affuit ingegraven worden.

Gewichten:

Kanon in stelling \pm	1.140 K.G.
Caisson achterwagen (geladen met G.)	1.000 K.G.
Caisson achterwagen (geladen met G.K.T.)	1.180 K.G.
Caisson- of kanonvoorwagen, zonder bediening (geladen met G.)	774 K.G.
Idem (geladen met G.K.T.)	830 K.G.

Munitie: De munitie waarover in de *batterij* der 75 m.M. beschikt wordt, bestaat uit:

Granaten: M. 1900 N. (staal, gew. 5,31 K.G.),
 M. 1915 F.N. (staal, gew. 5,515 K.G.),
 M. 1917 (staal, gew. 6,125 K.G.),
 M. 1918 („fonte aciérée”, gew. 6,520 K.G.);

onder deze granaten zijn een zeker aantal „obus de réglage” welke bovendien een rookgevende stof bevatten.

Granaatkartetsen (stalen):

M. 1897 (gew. 7,25 K.G., met 261 vulkogels van 12 gram),
 M. 1897 A of M. (gew. 7,244 K.G., met 263 à 290 vulkogels van 12 gram);

deze granaatkartetsen worden gebruikt met tijdschokbuizen, tegen lucht-doelen met tijdbuizen.

Uit de *parken* en de *munitieopslagplaatsen* kunnen speciale projectielen als rookgevende-, verlichtings- en brandstichtende granaten worden aangevoerd.

Voor het *luchtdoelgeschut* van 75 m.M. bestaan:

Granaatkartetsen: M. 1897—1911 M. (gew. 7,4 K.G.; 240 vulkogels van 12 gram),
 M. 1897—1911 (gew. 7,4 K.G., 216 vulkogels van 12 gr.),
 granaatkartetsen met zware vulkogels (29 gram per kogel),
 spoorgevende granaatkartetsen M. 1913 (gew. 7,265 K.G.).

Inhoud caissons.

De caisson achterwagen M. 1897 bevat 80 schoten, de voorwagen 40 schoten.

Bij de munitiecolonnes wordt de parkcaisson M. 1910 gebruikt, waarvan de caissonachterwagen 100 schoten kan bevatten.

2. Mitrailleurbataljons.

Als aanhangsel van het tweede deel van het „règlement provisoire de manoeuvre d'infanterie” is onlangs verschenen de „notice provisoire sur les bataillons de mitrailleurs”.

In dat aanhangsel wordt het tactisch gebruik der mitrailleurbataljons behandeld.

Het bataljon bestaat uit 3 mitrailleurcompagnieën (elk met 16 zware- en 8 geweermitrailleurs) en een compagnie infanterie met 12 geweermitrailleurs.

Totaal dus bij het bataljon 48 zware mitrailleurs en 36 geweermitrailleurs.

Bovendien behooren tot het bataljon eene verbindingsafdeeling en een pionierpeloton.

Het bataljon kan ingezet worden op fronten tot 4 K.M. breed; wanneer het bataljon gedekt is bijv. door een breed water, kan het zich handhaven op een front van nog grootere uitgestrektheid.

De compagnie infanterie wordt gebruikt in haar geheel, dan wel — en dat gebruik is meer algemeen — verdeeld over de 3 mitr. comp.

In het gevecht kan reeds dadelijk over de door den man gedragen munitie beschikt worden (1800 schoten per mitrailleur); uit de munitievoertuigen der comp. kan de munitievoorraad in korten tijd opgevoerd worden tot 4000 schoten per mitrailleur, terwijl verdere aanvulling uit de munitievoertuigen van den gevechtstrein geschiedt (nog \pm 2000 schoten per mitrailleur).

Boekbespreking.

Les chemins de fer de l'Est et la guerre de 1914—1918.
A. MARCHAND, Inspecteur Général à la Compagnie des chemins
de fer de l'Est. Nancy, Paris, Strasbourg, 1924. BERGER
—LEVRAULT.

Genoemd werk bevat talrijke gegevens betreffende de zware taak, waarvan de Fransche spoorwegen zich in de groote volkerenworsteling hebben moeten kwijten. Het behandelt weliswaar uitsluitend de gebeurtenissen op het net van de „Compagnie des chemins de fer de l'Est”, doch dit net werd onmiddellijk of zijdelings in alle operatiën betrokken. Speelden zij zich niet af op het eigen gebied, dan geschiedde zulks op het aangrenzende net en ondervond men daarvan een gevoelligen weerslag.

De diensten der spoorwegen hebben, zoowel in de tijdperken van betrekkelijke rust als onder de meest kritieke omstandigheden, steeds hunne uiterste krachten ingespannen; zij hebben den geheelen oorlog noch rust, noch ontspanning gekend.

In de „Inleiding” zegt de heer Marchand, dat er veel geschreven is over de verrichtingen van de intendance, van den geneeskundigen dienst, van den automobiëldienst enz. Men moet echter niet uit het oog verliezen, dat, wanneer de intendance er in slaagde de noodige verplegingsvoorraden te verschaffen, het de spoorwegen waren, die ze aanvoerden; wanneer de geneeskundige dienst de uiterste zorg besteedde aan de evacuatie van zieken en gewonden, waren het de spoorwegen, die hen afvoerden en wanneer de automobiëlen troepen naar het slagveld brachten, waren het weder de spoorwegen, die hen eerst, in massa en over grooten afstand, naar het naastbijzijnde station hadden vervoerd.

De troepen van Verdun hebben hunne heldhaftigheid getoond, de automobiëlen hebben hunne „voie sacré” gehad; indien nu niets de krachtsinspanningen van de spoorwegen kenschetst, laten wij dan eenvoudigweg zeggen, dat zij, — hunne taak voortzettende, welke reeds vóór den eersten mobilisatiedag was begonnen, — zoowel in de geschiedenis van Verdun, als in de geheele geschiedenis van den oorlog hun „aandeel” hebben gehad.

Van de grootte van dat aandeel raakt men doordrongen, indien men de 600 bladzijden van het werk bestudeert. Schrijver stelde zich ten doel de waarheid te schrijven, zonder hoogmoed, zonder bitterheid en zonder zwakheid. Hij wilde een document leveren, waarop anderen kunnen voortbouwen, daarbij dwalingen en fouten, van welke zijde deze ook kwamen, niet verbloemende, omdat de smartelijke en toch zoo vruchtbare ondervindingen van den grooten oorlog voor de toekomst niet verloren zullen gaan.

Schrijver zegt verder, dat het tijdperk van de gewapende worstelingen wellicht nog niet is afgesloten; wij moeten voortgaan met ons voor te bereiden op de wreedste gebeurtenissen. De nog weinig bekende geschiedenis van den dienst der spoorwegen in den grooten oorlog vergunde niet zijn aandeel, in den roem van het gemeenschappelijk werk, te geven aan dat orgaan, dat in alle stilte onafgebroken heeft gearbeid. De hulp, die het verleende, heeft men eerst bemerkt, wanneer rampspoedige militaire gebeurtenissen de legers daarvan tijdelijk beroofden. Misschien zullen later dieper gaande studies aantoonen, dat de spoorwegen bij elke gelegenheid een vaak overwegende rol speelden, waarvan zij zich met eere wisten te kwijten.

Het boek van den heer *M a r c h a n d* is daartoe reeds eene belangrijke bijdrage. A. P. S.

Kampfschule für Infanterie. Erläutert an Beispielen. Dritter Teil. (Bataillon und Regiment) STOLLBERGER, Oberstleutnant im Stabe des Wehrkreis-Kommandos VII. *Charlottenburg* 4, 1924. VERLAG OFFENE WORTE.

Schrijver behandelt in een 24-tal voorbeelden verschillende opdrachten voor een bataljon, en laat daarop nog een 10-tal oefeningen voor een regiment volgen; een en ander gedacht op de terreinen van de Truppenübungsplatz Grafenwöhr (Beieren).

De behandeling van iedere oefening omvat: doel der oefening, onderstelling, beteekenis van vlaggen, e.d., taak en opdrachten voor de scheidsrechters, toestand van het bataljon (e.g. regiment) bij het begin der oefening, uitvoering en bevelen, en ten slotte eene toelichting op de maatregelen en eene bespreking der oefening.

Hierbij wordt naar de betrekkelijke punten in de Duitsche voorschriften verwezen, en voor de uitvoering van de opdrachten door de kleinere onderdeelen (compagnie en daar beneden) naar het 1e en 2e deel der „Kampfschule“.

Het werkje is eene bestudeering alleszins waard. J.

Schneelauf-Ausbildung und Wert des Schneelaufes für militärische Zwecke, door Hauptmann BEUTTEL. *Charlottenburg* 4, 1925. VERLAG OFFENE WORTE.

In een kort bestek geeft schrijver een duidelijk beeld van de vorming van den ski-looper, en van de waarde en het gebruik van ski-afdeelingen voor militaire doeleinden. J.

Inhoud van Tijdschriften (N. O. I.) ¹⁾

Ind. Mil. Tijdschrift. *Januari* 1925. Het belangwekkende artikel van de hand van H. G. (van wien we al meer lazen, o.a. Beschouwingen betreffende de Fr.Art,I.M.T. Dec. '21 en Jan. '22) over den veldtocht in Zevenburgen wordt in dit nummer beëindigd. Een zeer gewaardeerde bijdrage voor hen, die den bergoorlog willen bestudeeren.

Van Dr. L. Balner, Off. v. Gez. 1e kl. een artikel, handelende over karakterschetsen van den Indischen soldaat, tevens eenige praktische wenken gevende ter verbetering der keuringsresultaten. Het is de eerste van een cyclus van vier voordrachten, gehouden in den Geneeskundigen Kring Preanger. In deze aflevering beperkt schrijver zich tot de studie van de belangrijkste karaktereigenschappen van diverse landaarden, waaruit dan zal volgen een overzicht van psychotechnische vraagstukken, gecommenteerd met betrekking tot het N.I.Leger, om ten slotte te komen tot praktische toepassing van psychotechnische onderzoekingen in dat Leger. Inleiding en Hoofdstuk I, resultaten van zijn studie, zijn zeer lezenswaard.

Een ongenoemde hanteert de pen over de invloeden van bedekt terrein op het gebruik der wapensoorten en strijdmiddelen. Tal van uitspraken en voorbeelden uit „Führung und Gefecht" worden in dit artikel getoetst aan eene bijdrage in Wissen und Wehr, Jahrgang 1924, Viertes Heft: „Welchen Einfluss haben Waldzonen und Wälder auf Heerführung und Truppenverwendung". Af en toe is het artikel wel eens oppervlakkig, vooral waar worden genoemd de moeilijkheden, die handelingen uit den strijd in bedekt terrein medebrengen.

A. M. Siereveld geeft een verhaal van het sneuvelen van den Det.C. van de Gew. Pol. Schmitz en waarschuwt in de eerste plaats tegen roekeloosheid en in de tweede plaats tegen een lichtvaardig oordeel aangaande de vervanging van de Gew. Pol. door het leger.

Camurs geeft opmerkingen over compagniesadministratie, die door de Red. reeds zijn gecommenteerd. Ten slotte een oproep om te komen tot oprichting van een gedenkteken op het graf van Tismeer.

v. Cl.

¹⁾ Orgaan N.I.O.V. zal, aanvangende met het Januarinumnummer 1925, in de bespreking worden opgenomen.